

1 CORINTIOS

Ná n'da ra sōcuā bi 'yorba ra Pablo u yu
'yec'yei bu ja ra dāhnini Corinto

Ran zengua

1 Ma zi cu ahu guí 'buhmbu bu
ra dāhnini Corinto, dí ot'ahu
ra sōcuā i jaua. Dí zengua ahu
gätho gyu 'yec'yeyihu Ojā. Ne nugä
drá Pablogä, bi huangä Ojā, ne rá
pähä zehé bi xiqui gam mangä rám
hman ra Jesucristo hōnbu go hapu.
Ne'a man 'yohuhu ra Sóstenes dí
'bu'be ua, di zengua ahu. ²Nu'a ra
Cristo Jesús bi 'uec'a ni mbuihu bu
ja ra ts'oqui. Ne bi zon'nahu guí
'yorpahu rá 'befi Ojā. Ne tengu'bū
'darpu guí 'buhmbu u mi'da to'o
gätho i thānde ma Hmuhu ra
Jesucristo, ngue n'dat'a ra Hmu dí
comhbū u. ³Ne dí äpä Ojā ma Tahu
ne ma Hmuhu ra Jesucristo ngue di
'da ahu yún japi, ne'a rán johya guí
hyāmhbu a.

**Bi dīn yán japi Ojā nguetho
i 'buhmbu ra Cristo**

⁴Bi 'da ahu yún japi Ojā nguetho
'darpu guí 'buhmbu ra Cristo Jesús.
Gue'a ná undä ra jamadi Ojā a
ya. ⁵Ne nte di 'bepu ja nim petihu,
nguetho 'darpu guí 'buhmbu ra

Cristo. Pe gä i ja ahu ran 'yomfēni
da zä gui pāhmbu xun ho a ya, ne
da zä guim mamhbū xun ho rá
'befi Ojā ya. ⁶Ne gue'a rám hman
ra Cristo gá hyāmhbu, gue'a gní
bømanhohu a ya. ⁷Janangue'a i
juadi xun ho rá ts'edi bi 'da ahu Ojā
nangue rá 'befi guí øthu gätho gní
tømhbu dí 'yeh mahøn'a ma Hmuhu
ra Jesucristo. ⁸Ne di ja ahu Ojā gan
zāmhbu bu gue'bū go rán zegui yu
pa, janangue'a nte ma ts'oqui da
dīn'nahu 'bu bá peng ma Hmuhu
ra Jesucristo. ⁹Nguetho dí pāhmbu
nzai di ja'ts'a im man Ojā, ne gues
Ojā bi zoncahu dam 'buhmbu rá
Ts'unt'u ma Hmuhu ra Jesucristo.

Bin suh yu 'yec'yei

¹⁰Dí äcä ra mate n'dat'a guim
bømhbu, nguetho guí tenhdū a
ma Hmuhu ra Jesucristo. Ne 'yo
guidín heju, pe jatho n'datho guim
bømhbu ne n'dat'a gui 'yøthu.
¹¹Gue'a dí xi ahu a, ma zi cu ahu,
nguetho bi xicä 'da yu cu ngue
yú menguhu ra Cloé, bi xiqui 'be'a
guí øthu. ¹²Nguetho guí emhbū 'da
ahu guí tengahu, ne en'i 'da ten ra

Apolo, ne ẽm mi'da ten ra Pedro, ne ẽm mi'da ngue ten'na ra Cristo. ¹³Pe ha guím bẽmhbu gá xemhbü ra Cristo. O xigä ha dá tugä bu ja ra pont'i nangue ahü. Uague guím bẽmhbu ngue gán xixyäbü nangue ma thuhugä. ¹⁴Pe jamadi Ojä ngue njo'o to dá xixyä ahü, hõnt'a ra Crispo ne ra Gayo. ¹⁵N'damhma njon da zä da ma bin xixyä nangue ma thuhugä. ¹⁶Ne hõnt'ü gätho 'büpü rá ngu ra Estéfano dá xixyäbü. Pe hin dím bẽngä 'bu 'bo'o xcamá xixyäbü mi'da, uague hõnt'ü. ¹⁷Nguetho hinga gue'a ra 'befi bi xicä ra Cristo ga òt' ran xixyä, pe bi xiqui gam mangä ran ho ma'da'yo. Pe nu'bü dím mangä a, pe hin dí ya tengü bu na ya yúm bamhyä, nguetho hõnt'a dí honi da bãh yü ja'l'i ma ts'oquihü í du ra Cristo bu ja ra pont'i. Janangue'a din ja ra ts'edi ram hma di hocpa yú ts'oqui ü.

Gue'a ra Cristo ní 'daju ran 'yomfeni Ojä

¹⁸Pe nu'a ram hma ngue ra Cristo bi du bu ja ra pont'i, ẽmbi nte ní mbatho ü ní mba bu ja ran ünbi mazäi. Pe nuju ná mbähä bu ja ra temazäi, dí pahmbü gue'a ram hma ní zinju Ojä ngue bi du ra Cristo bu ja ra pont'i, bi hoga ma ts'oquihü. ¹⁹Ne i ẽm bu rá t'ohni Ojä:

Ga uti ngue nte ní mbatho ü im ma jase yán 'yomfeni,
ne ga hacpa yú ts'edi zehé yü ja'l'i, ga em bu ma'ueni, bi 'yen Ojä.

²⁰Nguetho bi zän Ojä hin te ní mbat ü to'o ẽna jase yán 'yomfeni, ne'ü ẽmme bin xäse yúm hmanse yü ja'l'i, ne'ü ẽna padi da dãh yúm hma.

Nguetho hingui sä da yan a n'da ü nangue yúm hman ü. ²¹Ne bi bẽnse Ojä, bi zän buya ngue hin dí ba Ojä n'da ü yán 'yomfeni. Pe bi zänni da yan ü to da hyan'a rám hma nangue ra Cristo bi du, madague'bu t'ẽmbi nte ní mbatho. ²²Nguetho nu ma mijudiohe im bẽni gue'ü yun t'òt'e mixte da nu 'bu gue'a n'da ram hma ngue majuani. Ne nu'ü 'da ni menguhü ngue hing yü judío ahü nzai i honse n'da ram hma ngue i ẽmbi zehé majuani. ²³Pe nu'a ram hma dím mamhbu ngue bi du bu ja ra pont'i ra Cristo, njonguin numanhose a. Ne'ü yü judío i san tho 'bu i sifi, ne'ü hing yü judío i ẽmbi nte ní mbatho 'bu i sifi. ²⁴Pe nuju ngue bi zoncahu Ojä, madague'bu dyu judío hingue hin dyu judío hingue, pe n'dat'a dí pahmbü i ja rá ts'edi Ojä di hoga ma ts'oquihü nangue'a ra Cristo bi du. Janangue'a bi nequi ẽmme xun ndoho rán 'yomfeni Ojä. ²⁵Ne nuna ra 'yu bi zän Ojä, pe man'da di muui na, madague'bu t'ẽmbi hin te ní mbatho, xinda gue'ü yú 'yuse bi zän zehé yü ja'l'i. Ngue gue'a í t'ẽmbi hin'yü rá ts'edi Ojä a, ngue bi du ra Cristo, pe man'da xun ngu bu ní nequi a, xinda gue'ü gätho yán t'òt'e zehé yü ja'l'i. ²⁶Ma zi cu ahü ngue bi zoncahu Ojä, gam bẽmhbu hague dín jahü bu na nuju ra ximhäi, ngue xun nguju dyu 'yambui, ne xun nguju hin'yü ma ts'edi, ne xun nguju ngue bin hyoya ma tahü. ²⁷Pe bi huan Ojä ü i t'ẽmbi yü 'yambui, n'damhma da mbe'ts' yú sä ü i jase yán 'yomfeni. Pe gue'a í huan Ojä ü hin'yü yú ts'edi bu na nu ra

ximhäi, janangue'a da mbe'ts' yú sää u i jase yú ts'edi. ²⁸Ne bi huan Ojä u nte di muui bue na nu ra ximhäi, ne'u to'o i pa nts'ani, pe man'da in numanho Ojä u, ne gue'a dí 'berpa yú ts'edi u to'o gna i ja se yán t'ëdi. ²⁹Janangue'a njon di jap Ojä din 'yëzehë. ³⁰Ne bi jajü Ojä 'darpü dám 'bühmbü ra Cristo Jesús, ne gue'a ní 'daju ran 'yomfëni Ojä a, ne nangue'a ra Cristo ní zimanhoju Ojä, ne gue'a í 'yørcahu Ojä ngue yú t'uhni gahü a, ne gue'a ní yanju bu ja ran ts'o. ³¹Nguetho i mam bu ja rá t'ohni Ojä, hin'yü 'be'a man'da ran ho da zä da man'a n'da, hinda hønt'a ran ho bi 'yørpa Ojä.

**Hønt'a ram hma 'be'a í du
ra Cristo i ja rá ts'edi**

2 Ma zi cu ahü, nu'bü má mbagä bue güi 'bühmbü, ngue dá xi ahü rám hman Ojä majuqani, pe hin dá huan thohögä yüm hma guepu da numanhögä ra ximhäi, ne hin te dá ma nangue man 'yomfénise. ²Ne nu'bü má bëni ga mba bu güi 'bühmbü, pe dá bëni hønt'a ga xi ahü 'be'a ín ünba ra Jesucristo 'bu mí du bu ja ra pont'i. ³Ne nu'bü mám 'bühmbü bu, dá øt'ä hin'yü ma ts'edi, nguetho dá su Ojä hin da numanho 'bu xcá uaspam mam hmanse, ne dá fet'i. ⁴Ne nu'bü mán yahü bu ngue dá xi ahü ram hma, hinga gue'a mam hmanse ngue mahotho bi pät a ni mbuihü, pe hønt'a rá ts'edi rá Hogandähi Ojä bi zä bi hoc a ni mbuihü. ⁵Janangue'a hinga gue'u yán 'yomfëni 'da yün 'yohü bi ja ahü gá 'yëc'yëihü Ojä, pe hønt'a rá ts'edi zehé Ojä bi ja ahü gá 'yëc'yëihü.

Rá Hogandähi di japi dí fä Ojä

⁶Pe nu'a ram hma dím mamhbü nangue ra Cristo, go i pü u xun ho yú t'ëc'yëci, ngue ran 'yomfëni majuqani a. Ne hinga gue'a rán 'yomfëni ra ximhäi bi bę u xun ho yú t'ëc'yëci, xinga gue'u yám hmanse u yú ngürpi ra ximhäi, ne nu'u mi ts'utho di 'beh yú ts'edi. ⁷Pe nu ran 'yomfëni dím mamhbü him mám fädi, pegue urcahu Ojä ya, nangue ra Cristo mi sänni da yanju 'bu him mani 'yøt' ra ximhäi, ne da zixcahu bu mahëts'i ní comhbü rán ho buya. ⁸Pe xinga n'da u i çna jase yú ts'edi ua ja ra ximhäi ngue i parpa rán 'yomfëni Ojä. Nu'bü xtám bę'u 'da, hin xtí cuarpü ja ra pont'i a ra Hmu mixte. ⁹Pe tengu mán t'l'o't'i bu ja rá t'ohni Ojä:

Hin da zä da bęse n'da a ran ho bi zän Ojä da 'yørpa u to'o hønt'a Ojä im bëni, ne njäm'bu da zä da 'yøse n'da, ne njäm'bu da zä da nuse n'da, bi 'yëen rá t'ohni Ojä.

¹⁰Pe nuju dí pähmbü a, nguetho bi xijü rá Hogandähi Ojä. Ne nu rá Hogandähi Ojä di qats'i xun ho bu ja rán 'yomfëni Ojä, ne gue'a i xijü a buya. ¹¹Tengu yü ja'l'i hin jon da zä da bärpa rá mbui rá mijä'l'iui, pe hinda hønt'a rá mbui zehé n'da i pädi. Ne in jabü Ojä, njon da bärpi 'be'a mbëni, pe hinda hønt'a rá Hogandähi zehé i pädi. Ne di bengahü a. ¹²Nguetho bi 'daju rá Hogandähi Ojä, ne hinga gue'a rán 'yomfëni ra ximhäi, ngue in nde di bengahü rán 'yomfëni Ojä, ne gätho yú hogant'unni bi 'daju nangue rá mate xun ndoho. ¹³Pe nu'bü dím

mamhbu rán 'yomfeni Oja, pe hin dí uaspah yum hma nangue man 'yomfeni sechu, pe hont'u yum hma bi xängah rá Hogandah Oja, ne da zä dí xihmbu xun ho u to'o bin t'un rá Hogandah Oja. ¹⁴Pe nu'a hingui 'buhmi rá Hogandah Oja, hingui sä da hyan 'bea' gätho i xängah rá Hogandah Oja, ne embi rám hman a n'da ra 'yambui. Ne njam'bu sä da bädi, hinda hont'bu dim 'buhmi rá Hogandah Oja. ¹⁵Pe nu'a ra ja'l*i* ngue 'buhmi rá Hogandah Oja da zä da bädi 'bea' nam bøn'a 'bea' gä i ja, ngue nda'a da numanho ne nda'a hin da numanho. Pe nu'a hing ra 'yec'yei hin da zä da bärpa yún 'yomfeni u yu 'yec'yei. ¹⁶Njon da 'yense da bärpa rán 'yomfeni Oja ra Hmu, njo'o da xifi xun ho 'bea' da 'yøt' Oja. Pe nuju dí comhbu a rán 'yomfeni a ra Cristo.

I comhbu Oja rá 'befi u yá mbefi

3 Ma zi cu ahu, nu'bu mám 'buhmbu bu him bi zä dä xi ahu u xun hei tengu i si u in 'youi xun ho rá Hogandah Oja. Pe dä xi ahu tengu'bu gmí 'yothoh ua ja ra ximhäi, uague tengu'bu ja gním 'buhmbu nangue ra Cristo. ²Pe dä xi ahu a hingui hei tengu'bu ra xi'ba thoho dä 'da ahu, nguetho tengu'bu hin ní zä gui sih xun ho ra hme. Ne ngutho ya, guexta'a hont'a ra xi'ba da zä gdín sihmeh. ³Nguetho hin guín zac ni mbuih. Ne guín nde gam mixte zeheh, jananjabu gadín suhmbu. Pe ha hin guí othu tengu'bu gyu ja'l*i* thohohu ua ja ra ximhäi. ⁴Nguetho guím mamhbu to'o guí tenhdu, ne 'da'ahu guí emhbu guí tengahu, ne mi'da çna

ten ra Apolo. Pe gue'a gní 'yøthu tengu'bu gyu ja'l*i* thohohu. ⁵'Bea' dadí mu'be a ra Apolo. Ha hin guí pahmbu ngue yá mbefi thoho gä'be Oja, ngue dá fäxa'be gá 'yec'yeihu ra Hmu, nangue ra 'befi bin 'dac'be n'da ngu n'da gä'be. ⁶Nugä dá tuh ra hmudä bu, ne nu'a ra Apolo bi uapi, pe nu'a Oja bi japi bin te ne bi box u yu hmudä. ⁷Janangue'a hin'yu rá ts'edi a bi duh ra hmudä, xinga gue'a bi uapi, pe hont'a Oja i ja rá ts'edi ngue bi japi bin te yu hmudä a. ⁸Ne nugä dí comhma'befi'be a ra Apolo, ne nugä dá tuhu, ne nu'a ra Apolo bi uapi. Ne di 'dac'be Oja 'bea' in nde di 'dac'be nangue ra 'befi dá øt'be n'da ngu n'da gä'be. ⁹Nese Oja dí comhbe rá 'befi. Ne nu'ahu tengu'bu yu huahu ahu Oja ngue bi thuhu.

Ne nu'ahu tengu'bu n'da ra ngu ngue i ho a Oja. ¹⁰Ne nugä tengu'bu n'da drá ngurpagado nangue rá mate zeheh Oja, ngue dá fä'mi xun ho yá guangujado a ra ngu. Ne nu man'da pe di thoqui dim pepu ja a ra ngu. Pe n'da ngu n'da ra mbefi 'bu dim pepu ja a ra ngu, pe i jatho dim pefi xun ho. ¹¹Ne njon da zä di pärpa a rá guangujado ra ngu, ne hont'a ra Jesucristo ngue rá guangu n'da rá ngu Oja. ¹²Pe nu'u to'o di thoc'a ra ngu, sä da huahni xun ho 'bea' da japi. Xun ho 'bu xøtho yu do dí fø't'a ra ngu, ne nu rá 'bet'e, xøtho yu t'egui u. Pe 'bo'o im beni dí fø't' yu za, o gue yu 'yox'yo, ne 'bo'o im beni dí mbet' yu paxi. ¹³Ne nu yu 'befi n'da ngu n'da yu 'yec'yei da hnu hangu nangu di muui 'bu bi zøn ra pa din ja ran juanbi. Nguetho da

zón ra pa da ts'ä nangue ra sibi, ne da fah pħuya gue'bħ xun ho bi 'yot rá 'befi n'da ngu n'da yu 'yec'yeyi.
14 Ne nu'bħ n'da ra mbebi bi hyät' ra sibi a rá ngu bi hyøe, da dħaq rán zäbi bħuya. **15** Pe nu'bħ bin zø a ra ngu bi hyøe, ne nte da dħaq rán zäbi bħuya nangue rá 'befi bi 'yot'e. Ne maguepħ hin xtám bongui, tengu u 'da bi 'da 'bħ min zø yu ngu. **16** Pe ha hin guí pħambħ ngue gue ahħu yu ngu ahħu Ojä, ne nu rá Hogandähi Ojä i 'bħapħ mbo ni mbuħiħ. **17** Ne nu'a to'o da 'yēna di ts'onba rá ngu Ojä, emme xun ngu yuħu unbi da 'yørpa Ojä. Nguetho nu rá ngu Ojä xun nduħxqui a, ne guese ahħu rá ngu ahħu Ojä. **18** Ne hin da zä gui thoqu gan hyäzeħehħ ngue guim bę́mhbħ jase nin 'yomfēniħ. Pe jatho gam pumbenihħ a guím bę́nseħħ, janangue'a da zä gui tħimħbħ a njuqantho ran 'yomfēni xun ho. **19** Pe nu rán 'yomfēni ra ximħäi nte di muuī bħ na nu Ojä. Ne gue'a mán t'o'ti bħ rám hman a, ngue nu'a nín 'yomfēniše n'da 'bħ i ġen dim mixte, pe di ja p Ojä dim 'bese bħ n'da bħuya. **20** Ne man'da bi man ram hma, ngue nu'a to'o ġen jase yán 'yomfēni, pe go i pā a ra Hmu ngue nte di muuī u yán 'yomfēni.
21 Janangue'a hin guim bę́mhbħ man'da di muuī n'da ra ja'l. Pe Ojä bi 'da ahħu gätho ni ngurpiħu ngue da mbäx ahħu. Ne gätho u i jaua ja ra ximħäi ne'u 'be'a gä i 'bui, ne bi zän Ojä di ze ahħu u. **22** Necä ngue drá Pablogä dí fäx ahħu, ne ra Apolo, ne ra Pedro. Pe ne'a 'be'a gätho dín nuħu ua ja ra ximħäi i fäxcħahu ga pħambħ Ojä, ne ra te i fäxcħahu, ne ran däte, ne ra pa i jabħ ya, ne ra

pa ba ɻe. Ne janangue'a gätho ni mbetħu u. **23** Nguetho yu mbeti ahħu ra Cristo ne nu ra Cristo rá mbeti Ojä a.

Yé 'befi i ot' yu 'bäihu ra Cristo

4 Pe nugä ne ra Apolo, ne jatho guim bę́mhbħ ngue yu 'yelhe gä'be ra Cristo, bin 'dac'be ra 'befi ngue ga xi a'be rám hman Ojä him mám fädi. **2** Pe damim bę́mhbħ, n'da ra 'yelhe thoho 'bħ bin t'un ra 'befi, i jats'edi tho di ja'ts'a sifi. **3** Pe hin dí ɻerpä a ra güenda a guím bę́mhbħ, ximangutho u mi'da yu ja'l engui hin dí ja'ts'i. Ne xínga guecä i sà ga pase 'bħ dí ja'ts'i uague hin'na. **4** Pe nu ma mbuġä dím bę́ni hin dá soħ ma 'befi. Pe madague'bħ ngubħ dím bę́nse, pe jatho ga tħo'mi gue'bħ go da nuse Ojä 'be'a dá ot'ä. **5** Pe hin go m'lbet'o gui 'yemfū hingui ho bi 'yot'a n'da. Pe 'be'gui tħomħba ba ɻe ra Hmu, ne gätho di nequi bħuya 'be'a mim bę́mhbħ mbo ma mbuħiħ n'da ngu n'daju. Ne di un Ojä bħuya 'be'a rán sħaui a bi 'yot'a n'da ngu n'da ra 'yec'yeyi. **6** Nu ram hma dí xi ahħu, ma zi cu ahħu, nanguecä'be ra Apolo, pe n'da ran zofo ngue hin da donts'i 'be'gui 'yothu. Ne him man guim bę́mhbħ i ja rá ts'edi n'da ra xänbate, ne xin guim bę́mhbħ n'datho xun ho xinda gue'u mi'da. Janangue'a hin guil thoqu gan 'yexħu. **7** Pe to'o bi ja ahħu ngue xun ho ahħu xinda gue'u mi'da. Gätho 'be'a i ja ahħu bi 'da ahħu Ojä. Ne nu'bħ guí pħambħ bin 'da'adahħu 'be'a gä i ja ahħu, pe hanja gnán 'yelħeħħ, tengu'bħu għażiex tħix-xi u ran ho i ja ahħu. **8** Pe guí oħra tengu'bħu gám hmuseħħ, ngue

hin te guidí 'behmbu, ne tengu'bū ya bin 'da a ni ts'edihu ngue guidí mandahū gätho mi'da. Pe nuya tengu'bū ya gá sogahe. Pe hyöcta hmaha 'bū xquí sóni ngue xtín ja ni ts'edihu, nguetho necähe n'dat'a xtín 'dac ma ts'edihu 'bū. ⁹Pe nugähe ngue ma 'bäihe ra Cristo, dím bëmhbe Ojä bi 'yorcähe ngue i hnuhäigahe xinda gue gätho mi'da. Ne tengu'bū dyú ofädihe i pe'ts'i da thoje. Ne i pa ma unguigahe 'bū i thengahe ra ximhäi. Ne'u yám 'behni Ojä mahëts'i di hyonya thoho nangue 'be'a dí sähe. ¹⁰Ne nuje t'ëne dyú 'yambuhihe, nguetho dí tenhde ra Cristo. Pe nu'ahū emme guí homhbū da t'en ahū i ja nin 'yomfennihū nguetho guí ñena guí tenhdū ra Cristo. Pe nugähe hin'yū ma ts'edihe bū na hnuye, pe nu bū na hnu ahū tengu'bū emme i ja ni ts'edihu. Ne emme i pa nt'ëts'i ahū, pe nugähe i pa nts'ani gähe. ¹¹Ne gätho yū pa xū thogui, ne gätho yū pa i jabū ya, emme dí sähe ra thuhu, ne ra tuthe, ne dyú 'yähehe, ne pa m'bë'migahe, ne hin hapu pöni i ja ma ngumhbe. ¹²Ne emme dí yähmbe ngue dadím pesehe nangue ma 'yëhe. Ne emme i ts'anje, pe man'da dí äfe rán japi Ojä nangue u i sante. Ne emme pa ma ungui gahe, pe mpähä thoho dí häthe 'be'a i t'ørcahe. ¹³Ne di c'qaman'üje, pe man'da dín zomanhohe. Ne ngutho yū pa jabū ya, i t'ørcahe tengu'bū dyú ngohäihe ra ximhäi ngue hin'yū 'be'a dadí muje. ¹⁴Pe hin dín nde ahū gui pe'ts' ni sähū nanguehna dí xi ahū. Pe dadí 'da ahū n'da ran zofo, nguetho tengu'bū ma t'uhni ahū emme dadí

huëc'ahū. ¹⁵Pe madague'bū xquín nuhū 'det'a mahuähi ni ngürpihū i xän'nahū nangue ra Cristo, pe hont'a n'datho ni tahu i 'bui, ngue guecä, nguetho rá mbüdi thoho dá xi ahū nangue ra Cristo, jananjabū gá 'yëc'yeihū buya. ¹⁶Janangue'a dí ä'ahū ra mate ngue gui 'yøthu tengu dí øt'ä. ¹⁷Ne gue'a dá pëhndä bu ra Timoteo, ngue di ze ahū. Ne nu'a tengu'bū majuäni ma ts'unt'ü ngue emme dadí huëqui, ne di ja'ts'i xun ho, nguetho ec'yei xun ho a ra Hmu. Ne di bë'nahū ngue 'be'a dí øt'ä ngue dí tenni xun ho ra Cristo Jesús. Ne ngutho dím mangä bū hapu gätho i ja yám peti yū 'yëc'yei. ¹⁸Nu bū guí 'buuhmbu, i 'bupu 'da im bëni jase yú ts'edi, im bëni ngue hin ga mba bū. ¹⁹Pe mi ts'utho ga mba bū gan nu'ahū 'bū da nde Ojä. Ne ga pödi to'o gätho i ñena i jase yú ts'edi. Ne hinga hont'ü yám hma ga ots'e, pe gan nu 'bū majuäni i ja yú ts'edi nangue Ojä. ²⁰Nguetho nu'bū majuäni di manda Ojä bū ja rá mbui n'da, hinga höntho da badi din yä xun ho, pe din ja ra ts'edi njuäntho. ²¹Ha guín ndehu ga femhyä ahū 'bū dá mbagä bū, uague guín nde ga huëc'ahū 'bū dá sönge bū.

**Da thön'a thi n'da ra 'yëc'yei bi
'yøt'e tengu'bū ran 'yomt'ëni**

5 Ne dí øcä bin thätui rá hombé n'da ra cu. Pe n'da ran thäti gá 'yøthu emme xun ts'otho, tengu'bū ran 'yomt'ëni. Ne njo'o to'o numanho tengu a, xínga gue'ü yu ja'i hingui ec'yei Ojä. ²Ne sä emme guídín 'yëxhū guí emhbū nte guídí 'behmbu. Pe xingui ts'ü tu

ni mbhih nangue 'be'a bi 'yot'a. Hanja ngue hin guí homhbu thi a. ³Pe madague'bu njo'ogä bu guí 'buu, pe tengu'bu 'darpu dí 'buu, ngue dá sändä a ran unbi da nu a bi 'yot' ra ts'oqui, tengu tho 'bu ya dí 'bucä bu. ⁴Pe i jatho gätho gam petihu nangue rá thuhu ma Hmuh ra Jesucristo. Ne tengu thoho 'bu necä dí 'bucä bu, janangue'a dá 'da ahu ran t'ëdi i ja ua. Pe gan 'yohu rán t'ëdi ma Hmuh ra Jesús. ⁵Ne nu'a ran 'yohu, dami hyomhbu thi da bent'a ra zjthu, di unba rá ngoc'yei, n'damhma da 'yäp rá punbi Oja nangue rá ts'oqui. Ne da zä da yan Oja nangue rá mbh 'bu bi zñon ra pa bá peng ra Hmu buya. ⁶Pe hingui sä gan 'yëxhu. Ha hin guí pahmbu n'da ram hma, ngue ts'utho ra íxi pe i sinni gätho ra jüni. ⁷Dami hyomhbu thi a ra nyo'ixi ngue ran ts'o guí 'buu di ts'on'na nim petihu. Janangue'a xtán ho ahu, tengu ra thuhme an t'øt'e nangue ra jüni ma'da'yo ngue nte ma íxi da mbe, i ts'i 'bu ndäbaxjua. Ne i jatho dan hoju, gue'a bi nde a ra Cristo 'bu mim 'böts'e zehu bi hogu ma ts'oquihu. Ne gue'a ra hmepya mi u u yu ja'l 'bu ndäbaxjua mi poxa n'da ra t'üde'yo. ⁸Janangue'a thocpa thoho hönt'a xñu ho ga othu, ne hönt'a ra 'yu majuñni ga tenhdu. Ne gue'a ra thuhme a ngue hin'yu ra íxi. Pe hin ga othu tengu ra nyo'ixi, ngue 'be'a gätho dín numanhose nangue man 'yomfnisechu, ne 'be'a gätho mi'da xñu ts'o. ⁹Pe nu ra söcuq dá pen'nahu mam'bet'o, ne hin gá pahmbu 'be'a dín nde xcá xi

ahu, ngue dá xi ahu hin gan 'yohu n'da ra 'yomt'ëni. ¹⁰Pe hin dí ën ahu him man zohmbu u hinga na pädi, madague'bu yu 'yomt'ëni, ne yu ziyyate, ne yu bç, ne'ü thände yu hyäte oja. Nguetho nu'bu gui sothohu u, ne gui 'uehmbu ua ja ra ximhäi 'bu. Pe hinga gue'a dá xi ahu a. ¹¹Pe nu'a mi nde xcá xi ahu, ngue hin gui 'yëmfu ni cuhu u 'da, ne xín gui comhbu rá 'befi Oja n'da 'bu ëmbi ra cu 'bu guexta'a ran 'yomt'ëni ot'e o gue'bu bin thätui a him mi sä xtín thätui, o ran ts'iyyate, o i thände yu hyäte oja, o ne'ü yu ëcuate, o gue ra ëti, o gue ra bç. Pe o guín 'yohu u tengu u, xínga 'darpu gan sihmehu u. ¹²⁻¹³Nguetho ni 'befihu gui juanbahu ni mi'yëc'yeihu 'bupu ja nim petihu. Janangue'a gui hyomhbu thi a bi 'yot' ra ts'oqui bu guí 'buu. Pe nu'u hinga ná ëc'yei, hingui sä ga juanbahu u, hönt'a Oja di juanba u.

Sä din hocpa zehu yu 'yëc'yei

6 Hanja gnín yap zehhu bu 'buh ra ze'mi, nu'a hingra 'yëc'yei. Hanja hinga gue'u ni mi'yëc'yeihu guí xihmbu di hoc'ahu. ²Ha hin guí pahmbu ngue ga juanbahu ra ximhäi 'bu rán zegui yu pa, nguetho yá tühn*i* gahu Oja. Hague má guet'u yun sui dí othu hin ga hoju, nguetho man'da hingui hei dan hocpahu. ³Ne asta gue'u yum 'behni Oja mahëts'i ga juanbahu. Ha má guet'u yun junt'i dí ozehhu yu pa i jabu ya ngue hin da zä ga hoju. ⁴Janangue'a nu'bu ja n'da ran junt'i, pe hin ga xihmbu n'da ra ze'mi, nguetho hin dí comh ma 'befihu a. ⁵Gue'a dí xi

ahu a, janangue'a jatho gui pe'ts' ni sähu 'be'a guí ñothu. Ha njo'o n'da ahu i ja ts'u ran 'yomfeni ngue'a di hoc'ahu nangue ran sui guí ñothu.
6 Ha i jatho da zix rá cu bu 'buh
 ra ze'mi n'da ra 'yec'yei, ne hing
 ra 'yec'yei a ra ze'mi. **7** Ne nu'a gní
 'yøthu yun junt'i, ne gue'a gním
 'behmbu a. Hanja hin gní hyäthu
 a ran ts'o i t'ot ahu, ne hin guídí
 jafu da fe ahu 'be'a guí peshu. **8** Hin
 guí häthu, nguetho guese ahu guí
 ørpahu ran ts'o ni cuhu, ne guí
 pefu 'be'a i pe'ts'i. **9** Pe ha hin guí
 pahmbu ngue hin da zä da yurpu
 di manda Ojaq n'da ra ts'om'bäi. Ne
 o sä guim bëmhu da zin Ojaq u yu
 'yomt'ëni, o gue'u i thandé yu hyäte
 ojaq, o gue'u in nutonto yu xisu yu
 mim 'yohuhu, o gue'u di 'yäsäba yu
 mim 'yohuhu tengu'bu ra xisu. **10** Ne
 hin da yurpu di manda Ojaq u yu be,
 o yu zibate, o yu ñti, o yu ñcuuate, o
 yu nexmate. **11** In jabu gá 'yøthu 'da
 ahu, pe bi mba m'be'te ni ts'óquihuu,
 ne guese Ojaq bi 'yøt'e yu t'uhni ahu.
 Ne bi hoc'ahu nangue a guí ec'yeihu
 ra Hmu Jesús, ne nangue a guí
 'buhmbu rá Hogandaqhi ma Ojaqu.

Rá mbeti Ojaq ma ja'ihu

12 Majuqni a ram hma ngue i ja
 man t'ëdihu ga ñothu 'be'a gätho dín
 ndehu. Pe m'batho a da bømanho
 ga ñothu. Majuqni ngue i ja man
 t'ëdihu ga ñothu 'be'a gätho dín
 ndehu. Pe hin gan nde ga ñothu a da
 dacpa ma mbuiha. **13** Ne majuqni a
 ram hma nangue ran ts'ihmu, ngue
 nu'bu in ndehme ma fofohuu, dan
 sihmehu. Pe hin'yu 'be'a man'da
 nts'anni nangue ma fofohuu, ne da
 zon ra pa ngue da man Ojaq him

man dan sihmehu. Pe nu'bu in nde
 ran 'yomt'ëni ma ja'ihu, hingui sä
 ga ñothu a, nguetho nu ma ja'ihu bi
 zän Ojaq dim 'buhpu ra Hmu. **14** Ne da
 xox Ojaq ma ja'ihu nangue rá ts'edi,
 tengu thoho a ra Cristo bi xox 'bu
 mi du. **15** Ha hin guí pahmbu ngue
 nu ma ja'ihu, gue'a rá ja'i ra Cristo
 a. Ha da zä ga haju n'da xequi
 rá ja'i ra Cristo, ngue ga øt' ran
 'yomt'ëni, tengu'bu n'danja'i tho
 ga øt'be n'da ra xisu ra 'yomt'ëni.
 Pe hingui sä ga ñothu tengu a. **16** Pe
 gue'a i øt' ra 'yomt'ëni bu na nu
 Ojaq, tengu bi mam bu ja rá t'ohni,
 ngue nu'u mi yonja'i, pegue bi 'yøt'e
 tengu'bu n'danja'i tho bi gohi. **17** Pe
 nu'a ra ja'i 'bu in 'youi ra Cristo,
 tengu'bu n'danja'i tho da 'yøt'ui.
18 Janangue'a da zä gui 'dahmbu
 buya nangue'a ran 'yomt'ëni.
 Nguetho nu mi'da yu ts'ouqui di
 ts'onba bu maxøts'e rá ngu Ojaq, pe
 nu ran 'yomt'ëni di ts'onba bu mbo
 rá ngu Ojaq. **19** Ha hin guí pahmbu
 ngue nu ni ja'ihu rá nguse rá
 Hogandaqhi Ojaq a, nguetho 'buhpu
 mbo ma ja'ihu a, gue'a bi 'daju
 Ojaq a. Ne nu ni ja'ihu hin ni mbeti
 zehehu a. **20** Nguetho Ojaq bi 'yøt'le rá
 mbeti ahu, ne tengu'bu xum hmadi
 bi gut'i. Janangue'a ga ørpahu
 rá 'befi Ojaq nangue ma ja'ihu ne
 nangue ma mbuihu.

Ran zofo nangue ran thati

7 Pe nuya ga xi ahu a guí
 ängahu. Ne ya dí xi ahu ngue
 xun ho 'bu da zet'a n'da ran 'yohu,
 hin da hyon rá xisu. **2** Pe ñmme xun
 ngu ran 'yomt'ëni i ja. Janangue'a
 man'da xun ho 'bu dim 'buh rá xisu
 n'da ran 'yohu, ne dim 'buh rá ndø

n'da ra xisu. ³Nu ran 'yohu i jatho dim 'buhmi xun ho rá xisu. Ne ngutho ra xisu, i jatho dim 'buhmi xun ho rá ndø. ⁴Nguetho nu n'da ra xisu hin di manda zehé a rá ja'lí zehé, pegue di manda a rá ndø. Ne ngutho n'da ran 'yohu hin di manda zehé a rá ja'izehé, pegue di manda a rá xisu, nguetho n'dat'a ram 'bui øt'e. ⁵Pe hin da 'ue'a n'da nangue rá xisu, ne xín da 'ueh ra xisu nangue rá ndø. Pe hinda hønt'bui gá bømhbu gan yahu Oja 'da yu pa da zä gui sethu. Pe i jatho 'da'angu guim bømhbu ni xisuhu. Ne m'bejua buya da zä gan yahu ni xisuhu mahøn'a. Nguetho nu'bui nya'a ts'u yu pa hin gui yahu ni xisuhu, xømhma thoho da hyä ahu ra zjithu 'bui hingui sá gui sethu. ⁶Nu'a dí xi ahu, tengu'bui n'da ran t'ëdi. Pe hin dadí hec'ahu 'bui guín nde gan thäthu o xin guín nde gam 'busehu. ⁷Pe dí ensegä ngue xun ho 'bui gätho dim 'buse tengugä. Pe hingui sá, nguetho n'da ngu n'da bin 'daju ra ts'edi nangue Oja, ngue 'dahma 'dan'yo ga øthu n'da ngu n'daju. ⁸Pe dí xi ahu, nu'u to'o hinga na din thäti, ne'u xun du yú xisu, ne'u xun du yú ndø, man'da xun ho 'bui ya hin gan simhbui, tengu thohogä. ⁹Pe nu'bui hingui sá da zethoho n'da, man'da xun ho da hyon rám pepiui, ngutho n'da ra xisu, ne ngutho n'da ran 'yohu. Nguetho emme di xømbui ngue njongui 'buhmi. ¹⁰Ne dí xi u to'o i 'buhmi yú ndø, hingui sá da zogui. ¹¹Ne nu'bui bi zoh rá ndø n'da ra xisu, i jatho dim 'buse, o gue dim 'buhmi mahøn'a a rá ndø. Ne ximangutho n'da ran 'yohu, hingui sá din xummi a rá xisu. Ne

nuna ran t'ëdi i jaua dí xi ahu, him mam hmansegä, pegue rám hma ma Hmuuhu ra Jesucristo 'bui mi'bucua ja ra ximhäi. ¹²Ne nu man'da ram hma dí xi ahu him bi man'a ma Hmuuhu 'bui mi 'bucua. Ne nu'a ram hma dí xi ahu, nu'bui n'da ra cu, ngue hing ra 'yec'yei a rá xisu, pe nu ra xisu 'bui in nde ma zä dim 'bupu, pe man'da xun ho 'bui di thoqui dim 'buhmi. ¹³Ne ngutho n'da ra xisu 'bui ra 'yec'yei, ne hing ra 'yec'yei a rá ndø, pe nu rá ndø 'bui ma zä in nde dim 'buhmi a rá xisu, pe man'da xun ho 'bui di thoqui dim 'buhmi. ¹⁴Ne nu Oja di jamansu n'da ran 'yohu ngue hing ra 'yec'yei, ngue'bui ra 'yec'yei a rá xisu. Ne ngutho n'da ra xisu ngue hing ra 'yec'yei, pe Oja di jamansu ngue'bui ra 'yec'yei a rá ndø. Nu'bui hin xtan jabu, ya hin xtí jáp Oja ni t'uhnihu 'bui. Pegue ya majapi nangue Oja u. ¹⁵Pe nu'a ran 'yohu hing ra 'yec'yei, o gue n'da ra xisu, ne nu'bui in nde da zo a ra 'yec'yei mi 'buhmi, man'da xun ho 'bui di thøtho da mba. Ne hingui sá da 'yørpa ra ts'edi dim 'buhmi 'bui ya hingui nde. Nguetho Oja bi zängahu dam 'bumanhohu ngue nte man sui din ja. ¹⁶Ne nu'bui guí 'buhmbui u hing yu 'yec'yei, xømhma thoho da yan yú mbui 'bui guí fäxhu da dñen ra 'yu, ne'ahu gyu xisuhu, ne'ahu gyu 'yohuhu. ¹⁷Pe jatho gui 'yøthu a dí bømanho a rá ts'edi bi 'da ahu Oja, n'da ngu n'da ahu, ngue nda'a bi zän Oja gdám 'buhmbui, tengu gmí øthu 'bui hin ní zon'nahu Oja. Ne ngutho dí xicä mi'da ngue hønbui go hapu i ja yám peti yu 'yec'yei. ¹⁸Ne nu'u to'o

nthequi yú xifani 'bu mi 'yec'yei Oja, pe i jatho guexta'a rá hmepya yú ja'lí nguetho yu judío. Ne nu'bu n'da ngue him mán thequi rá xifani, pe hin da beni ngue m'bejua tho da hyequi. ¹⁹Nguetho nte ni mba tho 'bu am hmepya uague hin'na. Pe man'da i jats'editho ga óthu a i xiju Oja. ²⁰Pe n'da ngu n'da da 'yot'e nda'a da zä dám 'bu, tengu mi ót 'bu hin ní 'yec'yei. ²¹Nu'bu gmín 'yehehu bu 'bu yu ja'lí 'bu gmí däp ni mbuh Oja, pe hingui jatho gui päh ni 'befihu. Pe nu'bu da xi a ni hmuhu ngue gui pomhbu, pe man'da xun ho 'bu gui pomhbu buya. ²²Ne nu'bu n'da ra 'yehe, 'bu mi däp rá mbu ra Cristo, bi mba ma thogue bu na nu Oja. Ne ximangutho n'da ra ja'lí ngue him bin 'yehe, pe bin 'yehe nangue ra Cristo. ²³Ngue nu Oja bi 'yot'e yu t'uhi gahu, ne tengu'bu xum hmadi bi gut'i. Janangue'a 'yo guí tenthohohu 'be'a di 'bep ahu gui 'yothu yu ja'lí 'bu i xi ahu gui 'yothu yu ts'oqui. ²⁴Ne n'da ngu n'da ahu, ma zi cu ahu, gui thoqui gui 'yothohohu ni 'befihu, tengu gmí óthu 'bu hin gní 'yec'yeihu Oja. Pe man'da gui thoqui gui 'yothu xun ho guepu da numanho Oja. ²⁵Ne nu man'da ram hma guí ängahu nangue'u njo'o yu xisu o yu ndø, pe hin'yu n'da ram hma bi manse a ma Hmuu ra Jesucristo 'bu mim 'bucua ja ra häi. Pe ga xi ahu a dím bengä. Ne xun ho 'bu gui 'yothu a dím mangä, nangue a rá mate ma Hmuu bi 'dac ran 'yomfeni. ²⁶Ne nu mam hmangä dí xi ahu ya, nangue njo'o yu xisu o njo'o yu ndø, xun ho 'bu din jatho tengu in ja ya.

Nguetho nu'u yu pa jabu ya, xun hegitho 'bu gan nuhu yun unbi 'bu dán simhbu. ²⁷Ne nu'bu n'da i 'bu rá xisu, hin da beni ngue da hyegui, ne nu'bu n'da njo'o rá xisu, hin da beni da hyoni. ²⁸Pe nu'bu guín ndehu gan simhbu, hin guim bemhbu ngue ra ts'oqui a. Ne ngutho 'bu n'da ra hmute da beni din thati, pe hin da lyembi ra ts'oqui a. Pegue nu'bu gan simhbu, man'da xun hegi ram 'bugui 'yothu, xinda gue'bu njon xtím 'bu ahu. Ne dín nde gan yan ahu nangue u xun hegi. ²⁹Ma zi cu ahu, nu'a nam bon a dí xi ahu, him min ngu yu pa dam 'buhmbu ua ja ra ximhäi.

Janangue'a i jatho ga humbahu ga juahmbu n'dihi rá 'befi Oja yu pa ní mba bu. Ne nu'u to'o i 'bu yu xisu buya, ne xingui ts'u da beni da 'ye't's'a rá 'befi Oja nangue a rá xisu. ³⁰Ne hingui sá nya'a ga eshu rá 'befi Oja 'bu ya dín nuhu ra dumbu, nguetho dí xonhdu ga juahmbu n'dihi rá 'befi Oja. Ne xíngui sá nya'a dan johyahu nangue ma amigohu, xínga gue'u dí tämhu nya'a gan numanhohu. ³¹Ne ngutho u to'o gätho i ót' yu 'befi zehu ua ja ra ximhäi, pe man'da zi ts'utho da beni. Nguetho mi ts'utho da guadi 'be'a gätho dín nuhu ya.

³²Janangue'a dín nde ahu ngue man'da ts'utho guim bemhbu 'be'a di hen ahu ua ja ra ximhäi. Ne nu'bu n'da ran 'yohu ngue njo'o rá xisu, pe man'da emme da ben a rá 'befi Oja, nguetho 'busen, ne i honi 'be'a da numanho Oja. ³³Pe nu'bu ya i 'bu rá xisu, ne hinga honta rá 'befi Oja da hyom buya, ne'a rá xisu da numanho ne da hyonbi 'be'a

gätho da hyoni. ³⁴Ne nu'a n'da ra xisu ngue njo'o rá ndø, pe man'da da zä hønt'a rá 'befi Ojä da bëni da 'yøt'e. Pe ne'a rá ja'lí ne'a rá mbui hønt'a rá 'befi Ojä øt'e. Pe nu'a ra xisu 'bu ya i 'buñ rá ndø, ne da 'yøt'e dí numanho a rá ndø. ³⁵Ne nuna dí xi ahü dín nde ga fäx ahü, ne hin dín nde ga ñun'nahü. Ne dín nde ahü gui 'yøthü a xün ho, ngue hin di hei ni mbuihu 'bu gui 'yøthü rá 'befi Ojä. ³⁶Pe nu'bü n'da ran 'yohü ngue i 'bu a n'da rá t'ixu, ne ya bi zòn ra ora din thäti. Ne im bëni hingui ho 'bu da zämme, ne ñemme in nde rá t'ixu din thäti, xün ho 'bu di thärpa a rá t'ixu, ne hin da 'yembi ra ts'oqui a. ³⁷Pe nu'bü n'da ran 'yohü hin te im bënen rá mbui ngue din thäti rá t'ixu, ne nu'bü ja rán t'ëdi rá ta da zä da xifi, pegue man'da xün ho 'bu dim 'bütphü. Ne n'dat'a im bëni ngue gue'a xün ho da 'yøt'a. Ne da bådi xün ho a bi 'yør bhyä. ³⁸Janangue'a nu'u to'o di thärpa yú t'ixu, xün ho i øt'e, pe ne'u to hingui nde di thärpa yú t'ixu, pe man'da xün ho i øt'u. ³⁹Pe nu'bü n'da ra xisu bi hyon rá ndø, pe i jatho dim 'buhmi gätho yü pa i 'bu a rá ndø. Ne nu'bü ya bi du a rá ndø, 'bu in nde din thäti mahøn'a, xün ho ngue din thäti, pegue n'da rá mi'yec'yeiui din thäti mahøn'a. ⁴⁰Pe dí ñensegä ngue man'da din johya 'bu hin din thäti mahøn'a. Ne dím bëni ngutho di bëngä rá Hogandähi Ojä.

'Da yün t'änni nangue yü 'bøts'e

8 Ne nuya dín nde ga xi ahü a gá 'yängahü, 'bu da zä gui sahü a ra ngø xí 'bøspa ü yü hyäte

ojä, uague hin'na. Ne majuñani guím mamhbü ngue gätho gahü dí pähmbü xün ho a. Pe nu'a gní pähmbü, gue'a gnín 'yextahü a. Pe man'da gue'a ran huçcate nan te rá 'befi Ojä a. ²Pe nu'bü guí ñensehü guí pähmbü ran 'yomfëni, pe guepu na fapu bhyä ngue hinga ná pähmbü xün ho, nguetho guidín 'yexhü. ³Pe nu'bü majuñani dín numanhohü Ojä, ne dí comhbü rán 'yomfëni Ojä 'bu. ⁴Nuya, nu'u 'be'a gätho bí 'bøspa ü yü hmite, pe dí pähmbü hing yü ojä ü embi n'youi. Ne dí pähmbü n'datho Ojä 'buñ, ne hønt'a i ja rá ts'edi a. ⁵⁻⁶Ne madague'bü t'ëmbi 'buñ yü ojä ua ja ra häi nepü mahëts'i, ne t'ëmbi xün ngu yü ojä ne yü hmu, pe nuju, hønt'a n'datho a Ojä dí 'buhmbü, ngue ra Ta, ne bi zänni 'be'a gätho i ja, nejü bi zängahü ga ørpahü rá 'befi. Ne hønt'a n'datho a ra Hmu dí 'buhmbü, ngue gue'a ra Jesucristo a, ne gue'a í 'yøt' Ojä 'be'a gätho i ja, ne gue'a bi 'dajü ra te xün ho ma mbuihu a. ⁷Pe hinga gätho yü cu guí 'buhmbü i padi xün ho nangue ü yü hyäte ojä, ne zai mi thändé ü, janangue'a ñena guexta'a im bëm 'bu ya bi za a ra ngø xí 'bøts'e. Ne i ñense ngue'a ra ts'oqui a 'bu ya bi za, nguetho hinguin zaqui yá t'ëc'yëi. ⁸Pe hinga gue yün ts'ihme dí sihü nan numanhojü Ojä. Xín gam bëmhbü ngue'a nan numanhojü a 'bu dí sihü o hin dí sihü. ⁹Pe i jatho gui jamansufü yá mbui ni cuhü. Ne mamí jafü da däng bü ja ra ts'oqui, nguetho hinga na padi 'be'a guí øthü 'bu guí øthü a guí pähmbü xün ho. ¹⁰Pe xi'bü da nu ahü 'da ni cuhü gue'a guí sihmehü bü ja

yá nijá yá hmite. Né guí pahmbu xun ho 'be'a guí sihu. Pe nu'u ni cuhu im bēnse gue'a ra ts'oqui a 'bu da ts'i. Né xil'bu sá da 'yéna da hyut'an zambui da zi u xí 'bøx buya. ¹¹ Jananjabu nu nin 'yomfēnihu gue'a nam 'beh ni cuhu a, nguetho hinga na padi xun ho. Pe nu'u ni cuhu, gue'a í du ra Cristo a ngue da yanba yá te. ¹² Janangue'a nu'bu ngubu guí óthu, pe guí órpahu ra ts'oqui ra Cristo 'bu, nguetho guí órpahu ra ts'oqui ni cuhu ngue hinguin zaqui yá t'ec'yéi, ne guidí ts'onbahu yú mbui. ¹³ Né nugä drá Pablogä, nu'bu gue'a ra ngø dí sagä nin unba rá mbai n'da ma cu, pe man'da xun ho 'bu him man ga sagä ra ngø 'bu, janangue'a hin ga japi da mbeng bu ja yu ts'oqui n'da ma cu.

**Da bení nda'a xun ho da
'yot' yá 'báihu ra Cristo**

9 Né nugä man'da ja man t'edi xcá ót'ä 'be'a gätho dín numanho ga ót'ä, nguetho majuani ma 'bäigä'be a ra Cristo, ngue dá nusegä a ra Hmu. Né mfadi majuani bin 'dac man t'edi nguetho dá ja ahu gá 'yec'yehu Oja nangue rám fäts'i ra Hmu. ² Né masque i 'buh mi'ida èngui him ma 'bäigä'be ra Cristo, pe nu'ahu guí pahmbu, né mfadigui nangue ahu. ³ Né gue'a ga xicá u to'o da 'yängui nangue man t'edi. ⁴ Né i ja man t'edi xcá täh man zäbi o xtín 'dac man ts'ihme. ⁵ Né i ja man t'edi xcán thät'be n'da ra xisu, ngue ma mi'yec'yéi'be, né xcá sits'i hønbu go hapu dí 'yo, tengu i ót'u yá n'yo ra Cristo, né ra Pedro, né mi'ida yá 'báihu ra Cristo.

⁶ Pe ha guím bëmhbu hin'yá man t'edi'be a ra Bernabé ngue xcá e'ts' ma 'befi zehé'be ngue'a ná täh man ts'ihme'be. ⁷ Nguetho njo'o n'da ra dofui i juzehe yá gasto zehé. Né n'da ra ja'lí 'bu i ót' ran uqndät'ä i jant'edi da zi. Né yu ja'lí 'bu di 'yéh yá de'yo, i jant'edi da zip yá xi'ba u yá de'yo 'bu in nde. ⁸ Pe hinga hønt'u yu ja'lí im ma tengu na dí xi ahu, pe ne'a Oja im ma tengu na, né gue'a mán t'o't'i bu ja rán t'edi Oja a. ⁹ Nguetho nu'a rán t'edi Oja bi 'yo't'a ra Moisés: "Pe nu'bu n'da ra mbundäni i phu, hingui sá da thurpa rá nde, n'damhma da zä da za u yu xi'yómpøhø i jabu," bi 'yéna. Pe ha gam bëmhbu hønt'u yuñ däni in nu Oja. ¹⁰ Ha hin dí pahmbu ngue neju da t'ørcahu a i hmangua, nguetho n'da ran t'uti a, man t'o't'i nangueju. Né tengu'bu dadim pehmhu bu ja ra häi, ngutho u yu duju ne'u yu mbejü, ne xun ho 'bu da bení da däh yáñ zäbi nangue yá 'befi ót'e. ¹¹ Né nugä'be tengu'bu ya dá tu'be ra hmudä bu guí 'buhmbu nangue ra te. Pe xiya ha guím bëmhbu hingui ho 'bu xcá xoc'be ngue ga si'be. Nu'a nam bón'a dí xi ahu, tengu'bu ya xquí jurca'be. ¹² Pe nu'u mi'ida yu xänbate i häni 'be'a guídí unhdü, né man'da i ja man t'edi'be xcá häm'be 'bu xcá nde'be. Pe hinga gue'a dí hongä'be ngue'a ga tå'be. Xun ngu u gätho dadín 'yëpta'be, nguetho dí su'ahu hin xquí hyamhbu a rán ho ma'da'yo ra Cristo. ¹³ Pe guí pahmbu 'be'a i ót'u to'o dim pepu ja yá nijá ma mijudíohe, hønt'a i tím bu ja ra nijá i si, né gue'a nam pep u yuñ t'unni din t'un'na Oja

bu. ¹⁴Ne nguthogähe ya, ngue'a dím mamhbe rán ho ma'da'yo ra Cristo, bi zän ra Hmu ngue gue'a dám pепähe a rám hma. ¹⁵Pe hin dí øt'u ynt t'ëdi gä bin 'daqui. Ne hinga gue'a nam bøn'a dá ot'aha, ngue gui 'daju man zäbigä. Pe man'da xn ho 'bu ga tugä, xínda gue'bu 'bo'o da 'uïngui, ne ndetho dí 'uega man johya. ¹⁶Pe nu'bu hønt'a ga øt'ä ngue ga mangä rám hman ra Cristo, pe hin dí guah man johyagä a 'bu, nguetho gue'a ín 'dac ma 'befi a. Nguetho jats'edi tho gam mangä a ram hma. ¹⁷Pe nu'bu mpähä thoho dí øt'ä rá 'befi ma Hmu, ne i ja 'be'a dí tåhqa. Pe nu'bu dats'edi tho ga øt'e ts'utho, pe guemhma 'yo ma güenda ga juadi. ¹⁸Pe 'be'a nin jurca 'bu mpähä thoho dím man rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe man'da dí tåh ran johya 'bu nte dí tacä ra hme. Janangue'a man'da xn ho 'bu nte ga tåhqa, madague'bu i ja man t'ëdi ngue xcá tåhqa nangue'a ma 'befi. ¹⁹Ne madague'bu hingan ts'änni ngue dan 'yéhögä, ne njo'o n'da ra ja'l'i ngue'a ma hmu, pe dí cohi tengu'bu drá 'yéhögä u gätho yn ja'l'i, nguepu da zä ga zedi da dñi ra 'yu xn ho u mi'da xn ngu. ²⁰Janangue'a nu'bu dí 'buhmbe ma mijudíohe, ngue i øt' ynt t'ëdi bi xi Oja yn judío, necä dí øt'ä u, madague'bu hin di mandagä u. Janangue'a da zä ga zerpa yn mbui da 'yec'yni ra Cristo. ²¹Pe nu'bu dí 'buhmbe u hingui pah ynt t'ëdi bi xi Oja yn judío, necä hin dí øt'ä u. Janangue'a da zä bu ga zedi da 'yec'yni ra Cristo. Pe hingui nde da ma ngue dí sotho u yán t'ëdi Oja, nguetho dí tendä

a im man ra Cristo. ²²Ne nu'bu dí 'buhmbe u xn güent'i thoho ynt t'ëc'yni, pe necä dí øt'ä tengu'bu xn güent'i thohogui, janangue'a i sä bu dí zedi da 'yec'yni ra Cristo. Ne gue'a dí øt'ä, ngue 'da'iguje n'da ngu n'da yn ja'l'i, ne dí honi xn ho 'bepu dí 'yec'yni yn ja'l'i. ²³Guehna gätho dí øt'ä na, janangue'a da zä ga comhbu rán japi ra Cristo hønt'a go to'o ní ja'l'i da hyan'a ran ho ma'da'yo. ²⁴Pe guín nuhu ynt'uti nangue'u i tihi, madague'bu i tihi, pe n'datho a i tåh ran t'unni. Pe dami tihmbu ya nguepu da zä gui tåhmbu. ²⁵Ne tengu thoho ynt' yneni ua ja ra ximhäi, emme din jamansuse, ne hingui nde da 'yøt'a di høni. Pe hønt'a dim 'bedi i tå u. Pe nu'bu in jabu ga øthu, ga tåhmbu a da hyät'i mazai. ²⁶Ne nugä tengu'bu dí øt' ra 'dihi, dí hax ra 'yu i uenthö bu hapu i ja ran tåhqa. Ne tengu'bu 'bo'o dadín tun'be, pe hinga ha sätho dí pucpi, pe dí pødi hapu dí täpi xn ho. ²⁷Pe dí sam zehé ma ngøc'yni, dín ndepe da 'yøt'a dí xifi, n'damhma hin go ga 'becä a 'be'a dí xi'u mi'da ngue da dåhqa.

Ma hecp*i* yn 'yec'yni nangue yn hmite

10 Ne gue'a dín nde ahu gui pahmbu a, ma zi cu ahu, ngue 'be'a bi 'yøt' mam bombøtahe maya'bu, gätho mi cot ra güi bu ní mba u, ne bi zits'i. Ne gätho bi 'daxpu 'danguadi ra thengdejä. ²Ne gätho bin yam bu ja ran unbi bu mi den ra Moisés, tengu'bu ya yn yanté a. Ne janangue'a i t'ëmbi tengu'bu bin xixyn nangue'a ra

dejä bu bi thogui ne ra güi. ³Ne gätho 'da'an zitho ra maná ngue ra hme bi un Oja hapu ní mba. ⁴Ne gätho bi zi ra dehe bi bøm bu ja ra do, tengu'bu bi zip rán zaqui a ra Cristo, ne tengu'bu ya bin 'yohu ra Cristo bu ní mba u. ⁵Ne madague'bu bi t'ørpe gätho u, pe emme xun ngu u him bi numanho Oja a bi 'yøt'e. Ne hønbu go hapu bin c'uaxt' yú do'yo bu ja yu dapo bi thogui. ⁶Ne gue'a urcahu a, janangue'a hin gan ndehu ga øthu yu ts'oqui, tengu mi øt'u 'bu mi 'yo bu ja ra dapo. ⁷Janangue'a o guí thandehu yu hyäte oja, tengu mi øt'i 'da u, tengu mán t'o't'i, ngue bin sihme u ne bim mihni, bi ndants'i bin ne 'bu mi dñande ra pøte xí 'yøzehé. ⁸Janangue'a hin ga øthu ran 'yomt'eni tengu mi øt'i 'da, ne n'dapa thoho án du 'däte ma hyu mahuahi njal'i. ⁹Pe hingui sä ga sähu ra Hmu nangue ma ts'oquihu, tengu mi øt'i 'da, ne xun ngu bi du, bi za yu c'eyä. ¹⁰Janangue'a hin ga säman'uhu nangue Oja, tengu bi 'yøt'u 'da, ne gue'a bí mbønh Oja n'da ram 'behni mahëts'i ngue'a bi hyo u. ¹¹Ne gue'a bin ja a tengu'bu ya n'da ran t'uti ngue i suju dan jahu bu. Ne gue'a xmán t'o't'i 'be'a dám 'buhmbu yu pa i jabu ya ngue rán zegui. ¹²Janangue'a nu'bu dím bømhbu tengu bi 'yøt'u, pe hingui sä ga emhbu, nangue ra ts'edi bi 'daju Oja hin'yu 'be'a ga suhu. Pe i jatho emme dam fäschu, ngue hin ga tñju bu ja yu ts'oqui. ¹³Pe nu'bu i ts'äc ma mbuihu ga øthu yu ts'oqui, tengu'bu i ts'äp yu mbui gätho mi'da yu ja'l. Pe dí pahmbu di zerca ma mbuihu Oja ga tafu ran

ts'äte. Pe nu'bu éna da siju mi'da xun hei ngue hin da zä ga tafu, hin di jaju Oja gan nuhu u. Ne i urcahu 'bepu dá tafu u dín nuhu. ¹⁴Ne nuya, ma zi cu ahu, ne xingui ts'u guim bømhbu gui thandehu yu hyäte oja. ¹⁵Ne guehna dá xi'ahu na ya, nguetho i ja nin 'yomfennihu, ne sägui pasehu 'be'a nam bøn'a dá xi ahu. ¹⁶Ne zai dí äfu Oja rán japi 'bu dí sihu ran ts'ihme bi zän'na ra Cristo bu ja ram peti. Ne nu'bu dí sihu rán gui ra uva, ha hin dím bømhbu ngue dí comhbu rá ji ra Cristo ngue bi hogahu. Ne'bu dí xemhbu ra hme ne dí sihu a, ha hin dím bømhbu ngue dí comhbu rá ja'l ra Cristo ngue bi unba 'bu mi hogahu. ¹⁷Madague'bu emme xun nguju ngue dá sihu u, pe n'dat'a ra hme, ne gue'a ní 'yørcahu n'datho ma ja'l dí comhbu a ra Cristo. ¹⁸Ne tengu bi 'yøt' ma mi'israelhe, gäbi zi yu'n tunni mí pa nt'unni Oja, ne gue'a í gomhma rá te Oja a. ¹⁹Janangue'a hin nin sähu gui comhbu a i si u pa m'bøspe yu hmite, madague'bu hingui nduxqui u yu ngø i pa m'bøspe u, ne hin'yu yu ts'edi u yu hmite. ²⁰Pegue dí xi ahu, nu'u 'da ngue hingui pa Oja, i pøspa yu hmite, pegue yu zithu i haní. Janangue'a hin dín nde'ahu gui com'ma gui sihu u yu 'bøts'e, n'damhma hin gui comhbu rá 'befi yu zithu. ²¹Hingui sä ga thecpahu rá tasa ra Cristo 'bu dí thecpahu rá tasa yu zithu. Ne hingui sä ga comhbu rá ngøc'yëgi ra Cristo 'bu dí comhbu yu 'bøts'e yu zithu. ²²Uague guim bømhbu go gui muthu a Oja. Ha man'da i ja ni ts'edihu xinda gue Oja.

I sää 'be'a da 'yöt' yu 'yec'yęi,
pe da bęn ran huęcate

²³Majuani a ram hma ngue da zä ga öthü 'be'a go dín numanhohü. Pe nu'bü ga öthü 'be'a gä i ja, hinga gä xün ho bu dán gohi. Majuani da zä da 'yöt'e hont'a go numanho n'da ra ja'l'i, pe hinga gätho nan te rá 'befi Oja u. ²⁴Pe i jatho ga huanhdu nda'a man'da xün ho, ngue da zä ga fäxhü u mi'da, ne hin nangue man hosehü. ²⁵Pe dami sihü 'be'a gätho i 'bä bu ja ra täi, ne hingui jatho gui 'yänhdü 'be'a di ja a ra ngö 'bü m'böts'le o hin'na. ²⁶Nguetho gätho rá mbeti Oja u gätho i ja ua ja ra häi, ne ra ngö, ne'a ra ximhäi buya. ²⁷Ne nu'bü 'bo'o da zix'ahü na ts'ihme bu ja yü ngu u hing yu 'yec'yęi, ne nu'bü guín nde gui mbähä, dami sahü 'be'a gätho di 'da'ahü, ne hin te gui 'yänhdü, ne o guím bęmhbu ngue di hec'ahü Oja ngue gui sihü. ²⁸Pe nu'bü n'da ngue da xi'ahü: "Nuna ra ngö bi mba m'böspe yu hmite," da t'en'ahü, pe o guí sihü buya, janangue'a hin gui unbahü rá mbüi a to bi xi'ahü, nguetho im bęni hingui nde Oja gui sihü a. ²⁹Nguetho i jatho gui jamansup rá mbüi ni mijä'lui, madague'bü güi pądi ngue xün ho a ra ngö. Pe masque 'bü'i 'da ahü guín nde gui 'yängahü: "Hanja ngue ga et' man ts'ihmehü 'bü 'bo'o hingui numanho a, pe tengu'bü hin'yu ma ts'edihu 'bü. ³⁰Ne nu'bü dadí unhde ra jamadi Oja nangue man ts'ihme dí sihe, hanja ngue sää di c'ämänl'uje u 'da," gue'bü 'bo'o da 'yängui. ³¹Pe dí xi'ahü, dami jamansuhü a güi öthü, uague ran

ts'ihme güi sihü, o 'be'a gätho güi öthü, pe hont'a dí t'ęspa Oja güi 'yöthü. ³²Ne ęmme ga jamansuhü 'be'a dí öthü ngue njon ga jafü da dąngui, xinga n'da ra judío, xinga gue'ü hing yu judío, ne xinga gue'ü ma mi'yec'yęihü. ³³Nguthogä ya, ęmme dí honi ngue ga öt'ä 'be'a gätho da numanho mi'da yu ja'l'i xün ngu, ne hin dí honi 'be'a dín numanhosegä. Pegue dí honi nangue mi'da, nguepu da zä da dín ra tema'da'yo u gä mi'da xün ngu.

11 Pe dí xi'ahü gui tenhdü a dí öt'ä, nguetho dí öt'ä a i öt'a ra Cristo dí tendä.

'Be'a da 'yöt' yu xisu bu ja ram peti

²Pe xün ho güi öthü ngue'a guím bęnthohü 'be'a gätho dá xi'ahü, ngue bi bęngä Oja ga xi ahü. ³Pe dín nde ahü gui pąhmbü, ngue nu ra Cristo, go rá hmu n'da ngu n'da ran 'yohü, ne nu yu xisu, tengu'bü yü hmu u yü ndö. Ne dín jahü bu nangue Oja. Ne in jabü a ra Cristo, rá Hmu a Oja a. ⁴Pe nu'bü n'da ran 'yohü i yäui Oja bu i ja ram peti, o gue im man ram hma, pe hingui sää da hyu'ts' rá füi, tengu'bü hin'yu rá ts'edi. ⁵Pe nu'bü n'da ra xisu i yäui Oja bu ja ram peti, o gue im man ram hma, i jatho da gomp' rá yä, ngue hin da mispa a rá ndö, ne hin da 'yöt'e tengu'bü nt'äxi rá yä. ⁶Pe nu'bü n'da ra xisu hingui nde da gomp' rá yä, man'da xün ho 'bü da 'yäx rá yä 'bü. Pe nu'bü guím bęmhbu ra 'yäxä 'bü nt'äxi n'da ra xisu, o gue'bü tengu'bü hin'yu yü xtä, pe man'da xün ho 'bü xtán gomp' rá yä. ⁷Pe nu n'da ran 'yohü hingui sää da hyu'ts' rá füi bu ja ram peti, nguetho i udi

i ja rá ts'edi xun ho, tengu 'bu guese
Ojá i 'bupu. Pe nu n'da ra xisu i udi
man'da ja rá ts'edi n'da ran 'yohu.
⁸Nguetho mbudi bi 'yot' Ojá a ran
'yohu, ne m'bejua buya bi thacpa
n'da rá do'yo'bots'e a ran 'yohu, ne
gue'a í t'ot' ra xisu a buya. ⁹Nu ran
'yohu hin í t'ot'e ngue da mbäx'a
ra xisu, pe í t'ot'a ra xisu ngue da
mbäx'a ran 'yohu. ¹⁰Ne e gue'a dím
mangä a, ngue nu yu xisu i jatho da
gomp' yu ya, janangue'a da 'yudi
ja yé ts'edi yé ndø. Ne gue'a dín
numanho yúm 'behni Ojá mahets'i a
buja. ¹¹Pe nu bu ja rá 'befi ra Cristo,
hin da bømanho 'bu hønt'u yu
'yohu dim pepu, xín da bømanho 'bu
hønt'u yu xisu, pegue gätho 'da dám
fäxtahu. ¹²Nguetho majuani nu'a
ra xisu nt'ot'e nangue rá do'yo'bots'e
a ran 'yohu, pe guexta'a majuani
ím 'bu a n'da ran 'yohu nangue rá
mbe. Ne gätho bi zän Ojá din jabu.
¹³Pe dami bënschu 'be'a man'da xun
ho gui 'yothu, nangue n'da ra xisu
'bu in yäui Ojá, 'bu hingan jo'mi
rá ya. Ha guí emhbhu xun ho i ot'e
uague hin'na. ¹⁴Ne dí pähmbu 'yäsa
'bu xtá mba rá ya n'da ran 'yohu.
¹⁵Ne ngutho n'da ra xisu, gue'a ní
necmanho a rá xtä 'bu xu mba. Ne
gue'a í ts'änba n'da ra xisu a, ngue'a
xtä mba yu xtä, tengu 'bu ya rán
jo'maya a. ¹⁶Pe nu 'bu 'bo'o in nde
dán junt'a 'be'a dí xi ahu, pe hingui
sä dán junthu a. Ne i jatho ga xifi
ngue ngutho i t'ørpu ja mi'da yúm
peti yu 'yec'yëi.

Da hnumansu ran ts'ihme bi zän ra Hmu

¹⁷Pe nu'a man'da ga xi ahu ya,
hingui sä ga en'ahu xun ho guí

óthu. Nguetho hingui sä di zet'a ni
mbuhu a guí óthu bu ja nim petihu,
pe man'da di ts'on'nahu. ¹⁸Nguetho
i siqui 'be'a guí óthu 'bu guídím
petihu, guídín junthu n'da ngu n'da
ahu. Ne dí ec'yëi ngue majuani a i
siqui. ¹⁹Masque guím bëmhbu jatho
gan heju. Pe guepu bi fadi nda'a
majuani yu 'yec'yëi. ²⁰Nguetho nu
bu ja nim petihu guí sihmehu, pe
him majuani gue'a ran t'ot'e bi xic
ma Hmuhu guí óthu. ²¹Pe nu 'bu
ra ora guí sihmehu, emme guídín
uemhbhu nin ts'ihmehu n'da ngu
n'da ahu. Nu'u 'da xínga n'damhme
gá unhdhu, ne nu'ahu buya gue'bu
go emme gán niyahu. ²²Ha hin'yu
ni ngumhbhu ngue gan sihmehu bu.
Nguetho guídí ts'onbahu rá 'befi
Ojá, ne guídí 'yäsbahu ni cuhu
nte gá unhdhu. 'Be'a guí ena ga xi
ahu. Ha guí ena ga en'ahu xun ho a
guí óthu. Pe hin'na.

Nangue 'be'a nam bøn a ran ts'ihme bi zän ra Hmu

²³Janangue'a dín nde ga xi ahu
mahon'a ya 'be'a nam bøn a ran
ts'ihme bi zän ra Hmu. Ne tengu
thoho bi xängä ra Hmu, ne ngutho
dí xi ahu. Ngue n'dat'a ra xui bi mba
ma dä ra Hmu Jesús, ne bi hyac ra
hme, ²⁴bi 'yäp ra jamadi Ojá ne bi
xem buya. Ne bi 'yëna: "Dami sihu
na, nuna ma ngoc'yëigä na, ngue din
unbi nangue ahu. Ne gui thoqui gui
'yothu na, n'damhma guim bënju."
²⁵Nu'bu mi jua a bi zi a ra hme, bi dec
a ra tasa buya, ngue mi po ra guil'uva,
ne bi 'yëna: "Nuna nam bøni ngue
ya di hoc'ahu xun ho ra 'da'yo'yu
da 'yot'ahu Ojá nangue ma jigä. Ne
n'dandj ngu n'dandj gui sihu, guim

bēnju dá tugä nangue ahü," bi 'yēn'a ra Jesús. ²⁶Janangue'a n'dandí ngu n'dandí ga sihü ra hme ne ra gui'uva, dí uhmbü rán däte ra Hmu gue'bü go bá pengua mahön'a.

'Bepü dá fén ran ts'ihme bi zän ra Hmu

²⁷Pe nu'a to'o hin din 'yomfeni, ne sää i si a ra hme ne ra gui'uva, ya i ja rá ts'oqui, nguetho hingui numansup rán däte a ra Hmu bi du. ²⁸Janangue'a i jatho m'bët'o da båse n'da 'be'a i ja mbo rá mbüi, ne nubuya da zä da zi ra hme ne'a ra gui'uva. ²⁹Nguetho nu'bü i si a ra hme ne i si rán gui ra uva, ne hinguim bēni 'be'a ín ünba ra Hmu 'bü mi du, ne hønt'a ran ünbi da nu a. ³⁰Ne gue a guí òthü a, janangue'a xün ngu xün ü ahü ne xün güent'i ahü, ne ya xcá tuhü 'da ahü. ³¹Pe nu'bü m'bët'o dadí juqanbazehé ma mbüihü, hin da zegbahü ra Hmu 'bü. ³²Pe nu'bü hin dadí juqanbazehé ma mbüihü, guemhma da 'yørcahü ram fei 'bü. Pe man'da xün ho 'bü da mbegbahü ra Hmu ya, n'damhmma hinga 'darpu gan nuhü ran ünbi ra ximhäi. ³³Janangue'a ma zi cu ahü, nu'bü guidím petihu, ngue gui sihü ra hme ne ra gui'uva, nde'bü hin gan uensehu, pe gui tømhü din 'da ahü n'da ngu n'da ahü. ³⁴Ne nu'bü 'bo'o i tumanthuhu, hin da bēni din sihme bü ja ram peti, pe jatho 'be din sihme bü ja rá ngu, n'damhmma hin da mbep ahü Oja nangue'a nim peti guí òthü. Ne nu'a 'be'a gätho man'da guí òthü, ga hoc'ahü 'bü dá mba bü.

'Dahma 'dan'yo yü ts'edi bi
un rá Hogandähi Oja

12 Ne nuya ma zi cu ahü,
dín nde ahü gui pähmbü

'be'a nam bøn a ra ts'edi di 'daju rá Hogandähi Oja nangue ga ørpahü rá 'befi 'dahma 'dan'yo. ²Guí pähmbü 'be'a gá 'yøthü 'bü him maní 'yec'yéihu, ne gá hyä 'dahu yü hyäte oja, ne hingui yä ü. ³Janangue'a dín nde ahü gui pähmbü a majuqani ya. Nu'bü guí øhmbü 'bo'o i yä nangue rá Hogandähi Oja, da 'yembi rá Hmu a ra Jesús 'bü i yä. Pe nu'bü i san'a ra Jesús 'bü i yä, him majuqani in 'youi rá Hogandähi Oja a. ⁴Ne 'dahma 'dan'yo yü 'befi da zä da hyän'a n'da ngu n'da yü 'yec'yéi, pe n'dat'a rá ts'edi rá Hogandähi Oja ngue di unni. ⁵Ne 'dahma 'dan'yo 'bepü ní 'yørpa rá 'befi Oja n'da ngu n'da, pe n'dat'a ra Hmu dí ørpahü rá 'befi. ⁶Ne gätho bi ts'änbi 'be'a da mbefi n'da ngu n'da yü 'yec'yéi, pe n'dat'a Oja di bēnbi 'be'a da 'yøt'e. ⁷Ne nu Oja bi 'daju ra ts'edi, janangue'a gätho dí uhmbü ngue dín 'yohü rá Hogandähi Oja. Ne gue'a bi 'yørcahü Oja a, n'damhmma da zä 'da dám fäxtahü. ⁸Nu'ü 'da bin t'un ra ts'edi da man'a rá hogan'yomfeni Oja ngue him mäm fädi, pe nangue rá Hogandähi Oja di bēnbi da ma. Ne nu mi'da bin t'un ra ts'edi da ma xün ho 'be'a nam bøn'a rám hman Oja. Ne n'dat'a rá Hogandähi Oja bi unni gätho yü 'befi 'dahma 'dan'yo. ⁹Ne nu mi'da bin t'un ra ts'edi da bådi din t'un'na i äp'a Oja. Ne nu'ü 'da bin t'un ra ts'edi da xox yü hyenni, ne n'dat'a rá Hogandähi Oja di unni. ¹⁰Ne nu'ü 'da bin t'un ra ts'edi ngue da 'yøt' yün t'øt'e mixte ngue hingui sää da 'yøt'a n'da ra ja'i. Ne nu'ü 'da bin t'un ra ts'edi da ma 'be'a din ja. Ne nu'ü 'da bin t'un

ra ts'edi da bądi nda'a ním hma bi bęnba rá Hogandąhi Oją, ne nda'a bi bęnba ra zıthu. Ne nu'u 'da buya bin t'un ra ts'edi din yą man'da ra nde ngue hingam fądi 'be'a nam bøni. Ne nu'u 'da buya da ma 'be'a nam bøn'a bi man a. ¹¹Pe gätho ya i øzehé rá Hogandąhi Oją, ne di darpi n'da ngu n'da 'be'a da ndese Oją da 'yöt'e.

Gätho n'danja'i tho dí comhbü

¹²Ne tengu n'da ra ja'i emme xun ngu ní hut rá ja'i, pe n'danja'i tho i cohi. Ne in jabü ra Cristo nangueju. ¹³Ne dá gue'bü dyü judíohtü o dyü griegohü, o dá gue'bü dyü 'yęhehu o hin'na, pe n'dat'a rá Hogandąhi Oją dá hąmbü bü ja ma mbuihu, tengu'bü 'darbü í nex ra dehe dá sihu. Ne gue'a í 'yørcahu ngue n'danja'i tho dín jahü. ¹⁴Pe nu rá ja'i n'da, hinga n'datho ní huti, pe emme xun ngu i ja yú thuhu, ngue i juadi xun ho n'da ra ja'i. ¹⁵Pe nu'bü n'da ra gua da 'yęnse ngue hinga gue'a ra 'ye: "Janangue'a hin te dí pecä 'bü," ḡna. Pe hingui sā ngubü da bęni, nguetho rá gua ra ja'i a. ¹⁶Ne nu'bü n'da ra zagu da bęni: "Hin te dí pecä," nguetho im bęni hinga gue'a ra dá a. Pe hingui sā ngubü da bęni, nguetho rá zagu ra ja'i a. Ne hingui sā da bęni ngue hing rá ngø ra ja'i a. ¹⁷Nguetho nu'bü gätho xtín ja'i a rá dá n'da, 'be'a dí 'yøhnahyä 'bü. Xı'bü gä xtín zagu rá ja'i n'da, ne hin'yü rá xıyu, 'be'a xtán zä xtám bąhą tengu rá xıyu. ¹⁸Pe nu Oją bi zänni 'be'a gätho i ja rá ja'i n'da, ne n'da ngu n'da bi un rá ts'edi ngue da zä da 'yöt'e 'be'a gätho in ndepe

da 'yöt'e. ¹⁹Pe nu'bü n'daxequi tho, ha dán zä din ja tengu ra ja'i. ²⁰Pe in jabü n'da ra ja'i, emme xun ngu yü xequi i ja, guepü nan ho a n'da ra ja'i. ²¹Pe nu rá dá n'da hingui sā da 'yęmp a rá 'yę, ngue nte ní mbäts'i, xinga gue'a rá yą hingui sā da 'yęmp ü yú gua nte ní mbäts'i. ²²Pe hingui sā ngubü da ma, nguetho n'da ngu n'da yü xequi gätho i ja yü 'befi. Pe nu yü xequi ma ja'ihu ngue dí emfü nte i pefi, pe man'da emme di muui ü. ²³Ne nu 'da yü xequi dí emfü di 'bedi, pe man'da ga hoju n'damhma xtán ho. Ne nu yü xequi dí emfü hingui sā da hnu, pe man'da dí jamansuhu n'damhma hin da ts'ani. ²⁴Pe nu 'be'a di necmanho nangue ma ja'ihu, ya hin'yü 'be'a man'da ga jafü. Pe Oją bi hoqui gätho ma ja'ihu, ne bi japi ngue man'da bi muui a dí emfü hingui ho. Janangue'a hin da t'ęmp a n'da xequi nte di muui. ²⁵Janangue'a hin da zä din hec yu 'yęc'yęi, tengu'bü yü xequi ma ja'ihu, pe 'da xtín jamansu n'da ngu n'da. ²⁶Janangue'a nu'bü n'daxequi ma ja'ihu xun ü, ya 'da nan ü tho gätho ma ja'ihu buya. O nu'bü n'da ra xequi ngue hin hapü i sā, ya di johna gätho ma ja'ihu buya. ²⁷Pe guim bęmhü nangue nim petihu, ne gue'a rá ja'i ra Cristo a, ne n'da ngu n'da ahü tengu'bü n'da a n'daxequi ahü rá ja'i ra Cristo. ²⁸Ne ngubü bi zän Oją nangue ram peti dí øthü, ngue 'be'a ní 'befi dí øthü n'da ngu n'dajü. Ne nu'ü yü 'bäihu ra Cristo man'da bi ts'änbi da hnumansu ü. Ne nu yü pöngahyä Oją, ne'ü bi ts'änbi da hnumansu ü, pe hinga 'da'igu. Ne ná hyu buya

yü xänbate nangue rám hman Oja, ne bi ts'änbı ne'ü da hnumansu ü, pe hinga 'da'iguhü ü mi'da. Ne'ü mi'da i øt' yün t'øt'e mixte, ne'ü mi'da i øthe yü hyënni, pe ne'ü mi'da to'o i fäx yü mi'yec'yçihü nangue ran huçcate ørpe, ne'ü mi'da yü ngürbi di manda ram peti, ne'ü to'o 'dahma 'dan'yo bü na ya ngue yü nde hingam fädi, gätho bi ts'änba yü 'befi n'da ngu n'da. ²⁹Pe ha gätho ahü ni 'bäihü ra Cristo 'bü, uague yé pöngahyä ahü Oja 'bü, uague guí emhbü gätho gan xänbatehü, uague gätho gui 'yøthü yün t'øt'e mixte 'bü. ³⁰Ha gätho i ja ni ts'edihü ngue gui xoxhu yü hyënni, uague gä 'dahma 'dan'yo yü nde guí yähu, ha gätho gui pädi guim mamhbü 'be'a nam bøn'ü yü nde xun hei. Ne majuqni dí xi ahü ngue hin'na. ³¹Pe dami hyomhbü Oja ngue di 'da ahü ra ts'edi nda'a man'da dí fäx ni mijä'ihu. Pe nuya ga ut'ahu man'da ra 'befi 'be'a ctí fäx ni mijä'ihu pe xinda gue mi'da.

Nangue'a ran huçcate

13 Pe nu'bü gä xcán yähu yü nde yü ja'i, o tengu bü na ya ü yém 'behni Oja mahëts'i, pe nu'bü hin'yü man huçcatehü, hin te ní mba tho 'be'a dí øthü 'bü, tengu thoho n'da ra dambu o gue'ü yü xit'egui züntho ne ndetho èmme xun hei. ²Ne madague'bü i ja ma ts'edihü gam mamhbü ram hma ngue dím pöngahyähu nangue Oja, pe nu'bü hin dadí huęjü to dí xihmbü ram hma, nte ní mba tho. O nu'bü xcá pähmbü 'be'a gätho an t'agui nangue Oja, o gue'bü xcá pähmbü 'be'a gätho man'da xun

hei, o nu'bü ga pähmbü da t'ørcahu a dí äfö Oja, ne'ü yü t'øhö da zä da 'uegue, pe nu'bü hin'yü man huçcatehü, hin te dadí muhü 'bü. ³O nu'bü xcá unhdü yü hyoya 'be'a gätho dí peshü, pe nu'bü hin dá bëmhbü a ran huçcate, ya nte dá tähmbü bü na nu Oja 'bü. Ne ma xinda gue'bü gätho ma ja'ihü xcá umhbü ngue xtín zö, pe nu'bü him bin ja man huçcatehü, ya nte dá tähmbü bëya nangue rán japi Oja. ⁴Pe nu'a ran huçcate nam bøni, ra yembü, ne hin din xömbü, ne hin din seya, ne xín ná yät'a ngue ja rá ts'edi, xíngui honi da t'ëspa zëhe. ⁵Ne nu ran huçcate nam bøni, pespa rá sá rá mijä'ui, ne hingui honi nangue rán hose pe i honba ran ho rá mijä'ui. Ne hingui säman'ü, ne hingui ørpa ra güienda ran ts'o bi t'ørpe 'bü majuqni ja rán huçcate. ⁶Ne nu'ü di huęc yü mijä'ihu, hin di johya 'bü 'bo'o in nu i øt' ra ts'oqui, pe èmme di johya 'bü 'bo'o in nu i ten'na ra 'yu majuqni. ⁷Ne nu'a i ja rán huçcate, hingui sumanhëi di huęc'a n'da, madague'bü i ørpa ran ts'o. Ne hinjam'bü èc'yei 'bü t'ëmbi øt' ran ts'o a to di huęqui. Pe nu'bü i pädi bi 'yøt' ran ts'o, i tø'mi din 'yomfëni. Ne hinjam'bü è't'sa ní 'yøt' ran huçcate. ⁸Pe nu'ü 'da gä dí øthü ya, da zöni da ze'ü. Nguetho da zön ra pa ngue njom mam pöngahyä nangue Oja, ne njom mam ma nangue mi'da yü nde 'dahma 'dan'yo ngue hingam fädi. Ne nu'ü to'o i ja yü ts'edi da ma 'be'a gätho xun hei da fädi nangue Oja, pe him ma man'ü, 'bü ya gätho ga pähmbü xun ho. ⁹Pe nuya nu to'o bin t'unni da man'a xun hei, pe hinga gätho

i pādi xun ho nangue Ojā. Ne'ü to bin t'unni dim pōngahyä, pe hinga gä im ma. ¹⁰ Ne nu'a dí øthü ya ngue dí 'buhmbü yü pōngahyä, pe ya him ma homhbü 'bu dá pahmbü xun ho, nguetho hinga gätho im man'ü. ¹¹ Ne tengu'bü mán t'uhnihü, dá yahü tengu bu na ya yü t'uhni, ne ngubü dám bëmhbü, tengu bu nam bëen yü t'uhni. Ne nu'bü mán dän'yohuhü buya, ya dá bëmhbü ngue ga sohmbü 'be'a gätho mí øthü 'bu mán t'uhnihü. ¹² Ne gue'a dí øthü yü pa i jabü a ya, ne hingui sää gan nuhu 'be'a di ja Ojä. Tengu thoho 'bu dí hëthü n'da ran hyëdä hingui di nequi xun ho rá hmi n'da ra ja'l'i. Pegue da zöni ngue da zä ga pahmbü xun ho 'bu dá nusehu Ojä. Nuya hingui sää ga pahmbü xun ho ha in ja, pegue da zöni ga pahmbü xun ho, tengu thoho Ojä i pajü ya. ¹³ Pe hyu i jajü ngue hinjam'bü ga juahmbü. Nu'a n'da, ngue'a ga pahmbü majuqani da 'yöt'a ran ho bi man Ojä, ne nu'a ná yoho ngue'a ga tømhbü a i mam buya, ná hyu buya, ngue a ran huçcate. Ne man'da xun ngu di muui ran huçcate xinda gue'ü mi'da i hmangua.

Nangue'ü 'dahma 'dan'yo bu na ya

14 Pe man'da ga humbi ga øthü ran huçcate. Ne a man'da di bëngahü rá Hogandähi Ojä, dam pōngahyähu ga mamhbü rám hman Ojä. Ne m'bëjua ts'ü da zä ga øthü mi'da yü 'befi di bëngahü rá Hogandähi Ojä buya. ² Pe nu'ü to'o i ya n'da ra nde hingam fädi, hënt'a Ojä da zä din yaqui, ne hinga gue'ü yü ja'l'i i yahü. Nguetho njongui øde 'be'a im ma.

Ne masque rá Hogandähi Ojä di bënbi, pe nt'agui thoho. ³ Pe nu'ü to'o dim pōngahyä nangue ra nde ngue'a mfädi, i xih yü mijä'ihü, ne da zä di japi din te yü mbüi, ne di zerpa yü mbüi, ne emme di un ran johya yü mbüi. ⁴ Pe nu'ü to'o i ya n'da ra nde ngue hingam fädi, masque di zese rá mbüi, pe nu'ü to dim pōngahyä, gä di ze'ü yü mi'yec'yeihi. ⁵ Ne dín ndehmagä gätho ahü gan yahü 'dahma 'dan'yo yü nde. Pe emme man'da dín nde ahü gätho gui mamhbü rám hma Ojä nangue ra nde ngue mfädi. Nguetho man'da xun ho a, xinda gue'bü gan yahü mi'da yü nde gue n'dan'yo hinda hön'bü da zä gui mamhbü 'be'a nam bën'a gá mamhbü, ne gätho din te yü mbüi yü 'yec'yei buya. ⁶ Jannangue'a ma zi cu'ahü, xi'bü hënt'ü yü nde hingam fädi gam mangä 'bu dá mbagä bu, 'be'a ním fäts'i ga øt'ahü 'bu. Pe man'da xun ho 'bu ga xän'nahu rám hman Ojä nangue ma ndesehü, ne ga 'da ahü n'da ran 'yomfeni hin guí pahmbü, ne ga xän'nahu 'be'a bi 'yurca Ojä. ⁷ Ne gam bëmhbü 'be'a i øt' yüüm 'bixt'i ne yü 'bida. Nu'ü hingui ja yü te pe i ya. Pe nu'bü hingui pömanho a im ma, ya hingam fädi 'be'a ní 'bei a buya, nguetho 'da nan gëtho. ⁸ Ne ngutho n'da ra thaixi bu ja ra shüi, da ma xun ho a ra 'bei ngue dín tunh yü dofui. Pe nu'bü hin da mba m'bixt'i xun ho, njon da badi 'be'a nam bëni, ne njon din sää da mba ra tuhni. ⁹ Ne ngutho ahü 'bu hin guí yahü n'da ra nde nt'øde xun ho, hague dán zä da fädi 'be'a guim mamhbü. ¹⁰ Ne masque emme xun

ngu yu nde i ja ua ja ra ximhäi, ne gätho xun ho 'bu'bo'o i padi 'be'a nam boni. ¹¹Pe nugä, nu'bu hin dí pa a ra nde ní ts'oqui, ya xcá øt'be tengu'bu n'da an 'danni ma hnini'be, ne hingui sa dam pal'be. ¹²Nu'a guí ndehu emme din ja ni ts'edihu nangue rá Hogandahi Oja, pe dami 'yäfu 'be'a ní ts'edi da zä dín te yu mbui gätho yu 'yec'yei guí 'buhmbu. ¹³Nu'bu n'da ra ja'i din yu man'da ra nde hingam fadi, pe da 'yäp rá ts'edi Oja da zä da ma 'be'a nam boni. ¹⁴Nu'bu dí yu 'be' Oja nangue man'da ra nde n'dan'yo, go i yu rá Hogandahi Oja i o ma mbui, pe hin dí thocpa ran 'yomfeni u mi'da 'bupu, ngue 'be'a nam bon'a dí ma. ¹⁵'Be'a xun ho ga øt'e. Pe nde'bu dan yu 'be' Oja nangue rá Hogandahi, pe i jatho ga japi da bu u mi'da 'bupu ngue 'be'a nam boni. Ne ngutho 'bu dan tuh yu thuhu, ga espa Oja nangue rá Hogandahi, pe guexta'a i jatho ga beni 'be'a nam boni, ne ga japi da ben'u mi'da buya. ¹⁶Nguetho nu'bu guí espahu Oja nangue n'da ra nde hingam fadi, ne madague'bu di ben'nahu rá Hogandahi Oja, pe nu'u 'da hin da zä gui comhbu a ram hma 'be'a gní 'yecpahu Oja, nguetho hingui padi 'be'a nam bon'a guí mamhbu. ¹⁷Ne madague'bu majuani guídí unhdu ra jamadi Oja gue'bu n'dan'yo ra nde guí yuahu, pe hin guídí zerpahu yu mbui ni miju'ihu, ngue ne'u dí un ra jamadi Oja. ¹⁸Jamadi Oja nguetho man'da i sa dan yagä yu nde hingam fadi xinda gue ahu. ¹⁹Pe nu bu ja yum peti, madague'bu hont'i cut'a thoho yum hma ga ma gue'u nt'øde xun

ho, pe man'da xun ho, xinda gue'bu ga ena ga mam bu 'det'a mahuqhi yum hma gue'u hingam fadi 'be'a nam boni. Nguetho dín nde ga xänba yu cu. ²⁰Ma zi cu ahu, o guí øthu tengu'bu gyu t'uhni ahu, pe damín 'yomfenih xun ho 'be'a man'da xun ho gui 'yøthu bu ja nim petihu. Nguetho gyu daju'ihu, madague'bu i t'øn'ahu gyu 'uerehu ngue'a hin guí nde gui 'yøthu yu ts'oqui. ²¹Bi 'yem bu ja rá t'ohni Oja: "Madague'bu dá japi bá çh yu 'damhnini ngue 'dan'yo bu na yu, ngue da zo u 'bucua, pe ngutho him bi 'yørpa ra güenda a dám mangä u," bi'l yen Oja. ²²Janangue'a ga pahmbu n'da ra hmepya 'bu'bo'o din yu man'da ra nde n'dan'yo, i uh rá ts'edi Oja, hndepe da 'yec'yei u hingui nde da 'yec'yei. Ne hinga gue'u yu 'yec'yei i pa nt'ørpe yu hmepya. Pe nu ra ts'edi ngue da man rám hman Oja nangue yu ndese u, xun ho ngue'a da xänbi gätho yu 'yec'yei, ne hin nangue'u emme xum me yu mbui, hingui nde da 'yec'yei. ²³Pe xi'bu bim peti gätho yu 'yec'yei ne gätho 'dahma 'dan'yo yu nde i yu, ne da zøm bu 'da ngue hing yu 'yec'yei, o gue'u hinga na padi xun ho. Ha hin guím bemhbu ngue da 'yøn'ahu guí jathu. ²⁴Pe nu'bu gätho guí mamhbu rám hma Oja ngue ra nde mfadi, ne da yurpu 'da hing yu 'yec'yei o gue'u hinga na padi xun ho. Ne da base buya ngue ja yu ts'oqui, ne da badi 'be'a i ja yu mbui zehe 'bu bi 'yø'a guí mamhbu. ²⁵Ne nu'a nt'agui bu mbo yu mbui da japi di nequi xun ho. Ne din danyahmu ne da 'yäp rá punbi Oja buya. Ne da 'yena:

“Majuāni maha guí 'bəhmbu Ojā,”
da 'yęm buya.

Da t'ot'e xun ho a ram peti

²⁶Nuya, ma zi cu ahu, dín nde ga xi ahu 'be'a man'da xun ho gui 'yothu 'bu guídím petihu. Pe nde'bu 'be guim bəmhbu 'be'a dín te yá mbui gätho yu 'yęc'yęi, ne da zä gan tuhmbu n'da ra thuhu guín nde gan tuhmbu buya, o gue n'da ram hma guín nde gan xänbatehu, o gue n'da ram hma bi bęn'nahu Ojā ngue gui mamhbu, o n'da ram hma guí nde gui mamhbu n'da ra nde hingam fədi 'be'a nam bəni, pe gue'bu di 'bai to'o da man a 'be'a nam bəni ngue hingam fədi. ²⁷Pe nu'bu guí yahu man'da ra nde n'dan'yo, hont'uh yonja'l i din yä, ne nu'bu xun ngu, hyunjai'i. Ne hinga n'dat'a ra ora din yä gätho. Nubuya i jatho dim 'bu'a n'da da ma 'be'a nam bən a bi hma. ²⁸Pe nu'bu njongui 'bupu n'da i pədi da ma 'be'a nam bən'a bi hma, man'da xun ho 'bu nte da mam bu ja nim petihu. Da zä din yä, pe n'danni din yaseui Ojā. ²⁹Ximangutho u i man rám hman Ojā nangue ra nde mfədi, din yä yoho o hyu. Ne nu'u to'o bin t'un ra ts'edi da bədi 'be'a nam bən'a ram hma, da mam 'bu hingui ho, ua gue'bu xun ho. ³⁰Ne nu'bu i hupu n'da bi bənba Ojā da ma 'be'a im bəni da ma, pe 'be' di jua a i yä bu, ne gui jafu din yä a man'da buya. ³¹Janangue'a da xət'a gan yahu 'dahmi 'datho, ne gätho ahu to'o gätho di bənba Ojā din yä. Nubuya tengu 'bu gán niyabahu yu cu nangue yá mbui ne gätho da hya yu ts'edi yu mbui buya. ³²Nu'u to i man rám hman Ojā i jatho da

zämzehé rá mbui zehé, madague'bu Ojā bi bənbi din yä, pe jatho da dō'mi ts'u, 'be din yä a man'da. ³³Nguetho nde Ojā da ts'ənni 'be'a gätho din ja bu, ne hinga 'da ni thas thohu 'be'a gätho i ot' Ojā. Ne in jabu i t'ot'e hənbu go hapu i ja yám peti ma mi'yęc'yęihu. ³⁴Ne nu yu xisu hingui sä din yä bu ja yu dəmpeti, nguetho hinlyu yán t'ədi din yä u, ne i jatho da 'yə'a 'be'a da sifi, ne hin dim 'bet'o, tengu i mam bu ja rá t'ohni Ojā. ³⁵Ne nu'bu in nde da 'yənni 'be'a nam bən a hmam bu, i jatho da 'yən'na rá ndø bu ja rá nguse, nguetho hin di necmanho 'bu i yä n'da ra xisu bu ja ram peti. ³⁶Ha guim bəmhbu gá dumzehéhu rá 'befi Ojā, ngue guí emhbhu da zä gui sänzehéhu 'be'a gui 'yothu. Uague guim bəmhbu hən'adahu gá hyəmhbu a ram hma. ³⁷Pe nu'bu majuāni bi 'da ahu rá ts'ədi Ojā gui mamhbu rám hma, o gue'bu majuāni bin 'da ahu nin 'yomfənihu nangue rá Hogandahı Ojā, nu'bu, jatho gui 'yothu a dá ot'ahu 'bu, nguetho rá manda ra Hmu a. ³⁸Ne nu'bu 'bo'o hingui nde da 'yə'a dá ot'ahu, pe hingui sä gui 'yərpahu ra güenda a. ³⁹Janangue'a ma zi cu ahu, man'da əmməe gui hyumbi gui mamhbu rám hman Ojā nangue ra nde mfədi. Pe hin gui hecpahu to'o in nde din yä man'da ra nde. ⁴⁰Pe gan 'yomfənihu xun ho, ne 'darpu dí mba gui 'yothu, ne hinga 'da dí thas thohu 'be'a gätho gui 'yothu.

Bi ndants' mahən'a ra Cristo

15 Nuya ma zi cu'ahu, dín nde ga xi ahu mahən'a ran ho ma'la'yo, tengu dá xi ahu

mam 'bet'o. Ne gue'a ram hma gá hyāmhbu, ne gue'a gním 'bähmbu xun ho a. ²Ne guet'a ram hman a gní yan ni tehü a 'bu guidí thoqui qui ten thohohü a dá xi ahü. Pe nu'bu hin'na, säti tho guí emhbü guí ñothü 'bu. ³Ne dá ja ahü gá pähmbu a ram hma bin 'dacä ngue man'da jats'edi tho ga pähmbu. Ngue dá xän'nahu bi du ra Cristo, bi hogá ma ts'oquihü, tengu thoho mán t'ol't'i bu ja rá t'ohni Ojä. ⁴Bi t'ägui, ne bi xox Ojä 'bu ná hyupa, tengu thoho mí mam bu ja rá t'ohni Ojä. ⁵Ne nu'bu mi dämbenü ra Cristo, m'bet'o bin 'yuse bu 'buñra Pedro, ne m'bejua buya bi nu mi'da yá xädi. ⁶Ne m'bejua buya xø 'bexque bi nequi bu 'darpu mídím peti cut'a ciento yu cu. Ne emme xun ngu i 'buñho u ya, madague'bü xun du u 'da. ⁷Ne m'bejua bi nu ra Jacobo, ne m'bejua mahön'a bi nu gätho u yé 'bäihu. ⁸Pe rán zegui thoho necä bi zä dá nugä ra Cristo bu 'yu. Ne emme xun hei bu dá ec'yeigä a ram 'buñ ma'da'yo, tengu'bu n'da ra 'uere hingui sä dim 'buñ, ne emme din unbü. ⁹Ne him man zä'be ngue xtá t'engä ma 'bäi'be ra Cristo, ne man'da ts'utho dadí mu'be xinda gue'u mi'da yá 'bäihu, nguetho emme dá unbä u yá 'yec'yei Ojä. ¹⁰Pe nu Ojä rá mate zéhe bi jaqui tengu dín jagä ya. Ne hinga säti thoho rá mate Ojä bi 'yörque, nguetho emme dá humbi xinda gue gätho mi'da yá 'bäihu ra Cristo. Pe hinga guecä dá ñot' ra 'befi, ne gue'a rá mate zéhe Ojä bi zequi dá ñot'e. ¹¹Madague'bü guecä o gue'u mi'da bi xän'nahu, pe n'dat'a ram hma dí mamhbe ngue

bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihü, ne bi xox Ojä 'bu mi du. Ne gue'a ram hma gá 'yec'yeihü a.

Da xox Ojä u xun du

¹²Pe xi a ram hma dí mamhbu, ngue bi dämbenü ra Cristo 'bu mí du, pe hanja gní 'yemhbü 'da ahü buña, ngue hingui sä da dämbenü u xun du. ¹³Nu'bu hin da dämbenü u xun du, pe xinga gue'a ra Cristo xtán dämbenü 'bu, ne guexta'a ya xun du a ya 'bu. ¹⁴Ne nu'bu hin xtán dämbenü a ra Cristo, hin'yü rá ts'edi a ram hma dí mamhbu 'bu, ne ndetho guí 'yohü bu 'bu. ¹⁵Ne nu'bu ngubü guím bëmhbu ngue hingui sä da dämbenü u xun du, guí nubethañi gahe 'bu ngue dí mamhbe bi xox Ojä a ra Cristo 'bu mi du. ¹⁶Nu'bu hingui sä da dämbenü n'da ra du, pe xínga gue a ra Cristo xtán zä xtán dämbenü 'bu. ¹⁷Ne nu'bu guexta'a ra du a ra Cristo, säti thoho guí ec'yeihü a 'bu, ne guexta'a him mahoqui ni ts'oquihü 'bu. ¹⁸Ne nu'bu ngubü guím bëmhbu, pe ne'u yu 'yec'yei xun du bu ja rá 'ye ra Cristo, ne má zä dim 'bepu 'bu Ojä 'bu, gue'bu ya má zä bim 'be a ra Cristo 'bu mí du. ¹⁹Pe nu'bu høntya dí nuhü ran ho nangue ra Cristo, ha hin guím bëmhbu ga nuhü man'da ran ho 'bu dá tuhü 'bu. Pe huëhigahü 'bu nte ga nuhü, xinda gue'u gä mi'da yu ja'i ngue nte mbenü da nu. ²⁰Pe majuqni maha bi dämbenü ra Cristo 'bu mí du. Ne tengu'bu rá mbudi n'da ra thä bi sopu ja n'da ra huähi, ne gue'a nam böni ngue da xox Ojä u to'o gätho i 'buñmi ra Cristo. ²¹Tengu thoho 'bu mí dum'

ran dąte ua ja ra ximhäi n'da ran 'yohu, ngue ra Adán, ne ngutho a man'da ran 'yohu ngue ra Cristo, bi dę'mi ngue da ndants' mahòn'a yu du. ²²Ne tengu tho u gätho bi xąnd ra Adán, gätho i tu, pe nu gätho di xąnd ra Cristo, gätho da mba nsots'i. ²³Pe hinga gätho n'dat'a ra ora da mba nsots'i, nguetho rá mbudi a ra Cristo, ne nu'bü bá ęh ra Cristo, gätho u xu huahni da mba nsots'i m'bejua. ²⁴Ne nubuya, ba ęh rá pa ran zegui. Nguetho nu'a ra Cristo xí dapi 'be'a gätho má ts'edi, ngue yún suihu Oja, ne gätho to'o i hąse yán t'edi, ne to'o di manda zehé, ngue'u yu ja'lí ne'u yu zithu. Ne nu'bü ya bi dąha, di un'na Oja rá Ta rá ts'edi mahòn'a. ²⁵Nguetho nu ra Cristo, im Hmut'sut'abi ya, ne gue'bü go bi dąha di 'berpa yá ts'edi u gätho yán suihu. ²⁶Ne nu'a ran dąte ran zegui thoho da dapi, ne má zä dim 'be a buya. ²⁷Tengu bi mam bu ja rá t'ohni Oja, di japi da dąh ra Cristo 'be'a gätho má ts'edi i ja. Pe njon da bęni ne'a Oja rá Ta da dapi, nguetho guese bi un rá ts'edi ra Cristo a. ²⁸Ne nu'bü gätho bi dą a ra Cristo u 'be'a gä ni ts'edi i ja, ne nu'a ra Cristo buya, ngue rá Ts'unt'u Oja, ne din däse bu 'bu Oja rá Ta. Nguetho m'bet'o xí un rá ts'edi. Nubuya da hönse Oja din ja rá ts'edi buya. ²⁹Ne man'da guí őthu guídín xixyähu nangue'u xu du. Pe hanja gní 'yemhbü him mam 'bu u xu du buya. ³⁰Ne hanja hin dí su man dątehe, gätho u yu pa dí 'buhmbe ua thą, gue'bü xcá pahmbe hin ga ndanshe mahòn'a. ³¹Ne majuqni thocpa thoho dadím pom'be ran dąte. Ne gue'a dí xi ahu

a ngue'a dín nde ahu gui pahmbü 'be'a dí őt'a. Nguetho ęmme dí numanho ahu, ma zi cu ahu, ngue n'dat'a ma Hmuhu ra Jesucristo dí ęc'yehihu. ³²Ne dá hät'i xuñ ngu yuñ unbi, ne xi u yu zate dán tunhdä'be ua Éfeso, ngubü i ęmb yu ja'lí. Pe 'be'a ní mba a dá őt'a 'bu hin da dąmben'i u xuñ du. Pe nu'bü hin ga ndanshu mahòn'a, mbähä dan sihmehu ya ne dam minhdü, nguetho má zä ga tuhü nixudi mani. ³³O guídín hyehmbü da thä ahu gui tenhdü yám hman u 'da yu hyäte, janangue'a hin gui 'behmbü yu hogan t'őt'e. ³⁴Pe damin 'yomfənihu xuñ ho gui pahmbü nda'a ram hma gue majuqni, ne gui 'yeshu yu ts'oqui buya. Nguetho guí 'buhmbü 'da hinga ná pahmbü xuñ ho Oja. Ne guehna dí xi ahu na, janangue'a gui pes' ni sähü.

Hague din ja 'bu bi dąmben'i u xuñ du

³⁵Uague guím bęmhbu 'da ahu gui 'yängahu: "'Be'a di ja 'bu bi dąmben'i u xuñ du, ne 'be'a ní ngoc'yei din ja mahòn'a." ³⁶Pe n'da rán t'änni yu 'yambui a. Ha hin guí nuhu 'be'a di ja n'da ra hmudä 'bu pa nthuhu ngue i 'ya rá xi ne ja da box'a rá mbui buya. ³⁷Ne hont'a go má hmudä guí tuhmbü, hinga guexta'a rá ndä 'bu bi bōts'e. Nguetho gue'a rá ndä gá tuhmbü, ne ra paxi bu dán go 'bu bi bōts'e. ³⁸Ne hont'a go nda'a má hmudä da thuhu, gätho yú xise 'bu bin ja, tengu bi zänba Oja a. ³⁹Ne hinga 'da'angu ma ngoc'yeihu yu fani o gue yu doja o yu huq. ⁴⁰Ne in jabu 'be'a gätho i ja bu mahets'i ne 'be'a

gätho i ja ua ja ra ximhäi, nu'ü bí ja bu mahëts'i, n'dan'yo thoho nán ho xinda gue'ü ja ua ja ra häi.⁴¹ Nu'a rán nequi ra hyadi ne ra zaña ne yü so gätho 'dahma 'dan'yo. Ne hinga 'da'angu ü yü so, 'dahma 'dan'yo bu ni nequi.⁴² Ne ngutho nangue'bü bi dämbëni yü du, ne nu'bü bi t'ä a ra ngöc'yei, da 'ya nguetho nts'änni da 'ya a. Pe nu'bü bi dämbëni buya ne hin njäm'bü da du mahön'a.⁴³ Nu'a bi t'ägui hingui ho, pe nu'a da bøts'e èmme xün ho a. Nu'bü mi t'ägui hin'yü rá ts'edi, pe nu'bü mí bøts'e, man'da èmme bin ja rá ts'edi.⁴⁴ Nu'a ra ngö 'bü mi t'ägui, nts'änni hönt'ua ja ra ximhäi dim 'bui. Pe nu'bü bi bøts'e, nts'änni dim 'büpü mahëts'i buya. Ne guí pahmbü i ja ma ja'ihü nangue ra ximhäi, pe man'da i jatho gui pahmbü ngue ne'a din ja ma ja'ihü nangue rá Hogandähi Oja.⁴⁵ Ne gue'a in ja a tengu mán t'o't'i bu ja rá t'ohni Oja, gue ná n'da ra Adán bi ts'änni bin ja'l'ua ja ra ximhäi. Pe nu'a ná yoho gue'a di un ra temazai ngue njäm'bü da guadi, gue'a ra Cristo a.⁴⁶ Ne m'bët'o dám 'bühmbü nangue ma ngöc'yeihü ngue hönt'ua ja ra ximhäi dim 'bui. Ne m'bëjua buya dam 'bühmbü nangue ra ngöc'yei ngue nts'änni dim 'büpü mahëts'i.⁴⁷ Ne nu rá mbudi ran 'yohü nt'ot'e nangue ra häi. Nu a ná yoho gue'a bí 'yéh mahëts'i, ma Hmuhu ra Cristo a.⁴⁸ Ne ngutho ma ngöc'yeihü ua ja ra häi, tengu tho a ran 'yohü ngue bi t'ot'e nangue ra häi. Pe nu ma ngöc'yeihü m'bëjua din ja tengu thoho rá ngöc'yei a ma Hmuhu ra Cristo, nu'a ran 'yohü bí 'yéh mahëts'i a.⁴⁹ Ne tengu

thoho bu dá nequihu nangue ra Adán nt'ot'e ra häi, ne ngutho bu dá nequihu mahön'a nangue'a ra mengu bu mahëts'i.⁵⁰ Ne dín nde ga xi ahü mahön'a, ma zi cu ahü, ngue nu'a man ngöhu ne ma jihu i jajü ya, hingui sää da gonhui rá ts'edi Oja mahëts'i a. Nguetho nu'a hingui hät'i, hingui sää 'darpu da 'bes'ui a da hyät'i hör'bü go njäm'bü.⁵¹ Pe dín nde ahü gui pahmbü a him mam fädi, ngue hinga gätho ga tuhü ngue dyü 'yec'yeihü, pe gätho da mba ma pärquigahü ma ngöc'yeihü.⁵² Ne xøgue n'dan c'uërpädätho da 'yørcahu 'bü bin yä ra thuxi 'bü rán zegui ra pa. Ne nu'bü bin yä ra thuxi, 'bex da ndants'i gätho ü yü 'yec'yei xün du, ne din ja yü ngö him man zä din ts'oni. Ne'ü xí du, ne'ü hin ní du, gätho da mba ma pädi.⁵³ Ne nu ma ngöc'yeihü dí hehü ya hin da hyät'i, janangue'a da mba mahoqui ngue da hyät'i mazaj buya. Ne i ja rán däte a ma ngöc'yeihü ya, pegue din jaju a njäm'bü da du.⁵⁴ Ne nu'bü bin ja ma ngöc'yeihü ngue njäm'bü da du, ya bi ja'ts'a bi man rá t'ohni Oja buya, bi 'yéna: "Pe nu'bü dám 'bühmbü mahön'a, gue'a dí guah ran däte a, nguetho ya bi thaçi."⁵⁵ "Hague grán däte, hapü i ja ni ts'edi ya ngue gui hyoje. 'Be'a gá ja ya thä, ne ya guí éna xquí taje."⁵⁶ Ne nu yán t'ëdi Oja ne gue'ü nám fädi ja ma ts'oquihu. Ne nu'a ma ts'oquihu buya, gue'a ní zä di üngahü ran däte a.⁵⁷ Pe jamadi gahu Oja, nguetho bi jajü dá tafü ran däte nangue'a ma Hmuhu ra Jesucristo.⁵⁸ Janangue'a, ma zi cu ahü, damín zämhbü bu xün

ho ne hin hapu gui 'uehmbu bu. Ne gui hyumbi man'da man'da gam pehmbu nangue rá 'befi ra Hmu, nguetho guí pahmbu hinga sätí thoho a, xinda gue'bu hin ga ndanshu mahon'a.

Nthäqui yu mbeti da 'bäx yu cu

16 Ne nuya dín nde ga xi ahü 'be'a gui 'yothu nangue ra mbeti guídí pethu, ngue nu'a rám fáts'i ma mi'yec'yeyihü. Damí 'yothu tengu thoho dá xicä u 'bepu ja yum peti bu Galacia. ²Ngue gätho 'bu domingo, n'da ngu n'da ahü gui hyaju ts'u a hangu xquí tähmbu nhyaço 'bu nhyaço, gui peshu. Ne nu'bu dá songä bu, ya di jabu, ne hinga ja gui pethu buya. ³Ne nu'bu dá songä bu, ga pehndä bu Jerusalén u yun 'yohu ngue gá huanhdü. Ne ga un ra sòcuq da qats'i nangue ran zengua, ne da hyax'a xquí pethu buya. ⁴Ne 'be dán 'yomfeni 'bu da zä 'nequi ga mba, ya 'darpu dá mbähmbe buya.

Bi ma da bøn na 'yo ra Pablo

⁵Ne nu'bu dá mba na 'yo, i jatho 'be ba songä bu Macedonia, ne ja ga thocä bu Corinto buya. ⁶Ne xømhma thoho dam 'buhmbu bu 'da yu pa, uague dam 'buhmbu bu gätho dám bøn yu pa xu se. Ne nubhya xømhma thoho da zä qui zeju ts'u 'bu di nequi to'o da 'yurca ra 'yu hapu gätho dan 'yo m'bejua. ⁷Pe hin dín ndegä ngue xø ga thotho bu guí 'buhmbu, pe dín nde dam 'bepu 'da yu pa, 'bu gue'a da nde ma Hmuuh a. ⁸'Be dam 'bucä ua ja ra hnini Éfeso man yozna, ja ga mba bu. ⁹Nguetho

emme hndeque ga man rám hman Ojä ua, madague'bu xun ngu man sui'be 'bucua. Pe emme i te rá 'befi Ojä ua, jannangue'a him 'bexque sá ga mba n'dihi. ¹⁰Ne nu'bu da zóm bu a ra Timoteo, dami simanhohu, janangue'a nte da bëni. Nguetho dim pefi nangue rá 'befi ma Hmuuh a, tengu thohogä. ¹¹Pe jatho gätho ahü gui numansuhu a ra Timoteo. Ne nu'bu bá ecua, dami fäxhu ngue da zómanho ua. Nguetho dí tón'ua a, ne emme dín nde ga nu mahon'a, ne'u gätho mi'da. ¹²Ne emme dá xicä ma cuhu ra Apolo xtá mbähä 'da yu cu 'bucua, ngue da nu ahü. Pe him bi nde bi mba ya. Pe xømhma thoho m'bejua da mba bu 'bu bi zä da mba.

Yán zegui ran zengua

¹³Ne jant'a thoho gui 'yothu tengu'bu gan äthähu, ngue gan zamhbü bu ja ni t'ec'yeyihü. Dami hyuthu ran zambui, din ja ni ts'edihu xun ho. ¹⁴Ne 'be'a gätho guí òthu, pe dami 'yothu nangue ran huçcate. ¹⁵Ne nuya ma zi cu ahü, guí pahmbu ngue gätho ja a yún jahü ra Estéfano, mbudi yu 'yec'yeyi bu ra häi Acaya, ne emme hont'a im bëni ngue da mbäx yú mi'yec'yeyihü u. ¹⁶Janangue'a dín nde ahü emme gui numansuhu a ra Estéfano, ngue'a gui 'yothu a da man a. Pe ne'u mi'da i 'bepu, ngue 'da'angu i òthu a ra Estéfano, ngue'a hin din sui, ne humbi da 'yot' ra 'befi xun ho, ne'u gui numansuhu u. ¹⁷Ne emme dadí johyagä, ngue nu'a mí hembä 'be'a guí òthu, pe ya dí pácä ya, nguetho bi zöcua a ra Estéfano, ne ra Fortunato, ne'a

ra Acaico. ¹⁸Janangue emme bi xah ma mbui. Ne ahü bi xah ni mbuihu ya, nangue'a ram hma gá 'yängahü gue'a hin gmí pähmbü. Ne dami numanhohü u yu ja'i tengu u. ¹⁹Nu yu cu i 'bucua ra häi Asia, gätho i pen'nahü ran zengua. Nu ra Aquila ne ra Priscila rá xisu, ne gätho u dim peti bu ja rá ngu, ne gätho i pen'nahü ran zengua nangue rá thuhu ma Hmuhu. ²⁰Dami hyanbahü yán zengua gätho yu cu i 'bucua. Damin zengua zehéhü n'da ngu n'da ahü ngue 'da gdín

huectahu. ²¹Pe nugä dra Pablogä ga ozehégä n'da ran zengua dí pen'nahü nangue ma 'yesegä. ²²Nu'bü i 'bu a n'da ngue him majuqni i numanho a ma Hmuhu ra Jesucristo, ne hin te rán jaui Oja a 'bu, ne da zänba ran unbi a. Ne mi ts'utho ba gh ma Hmuhu da 'yot' ran juanbi a. ²³Ne nuya da mbäx ahu rá mate ma Hmuhu ra Jesucristo. ²⁴Ne emme dadí huec'ahü gätho ahü nangue 'darpü dí 'buhmbü ra Cristo Jesús. Ne hont'a dí xi ahü ya.